

LUTHERSK KIRKETIDENDE

1863-2013

150ÅR

LEDER: SOMMERENS MANGFOLD

ARTIKLER OG INNLEGG

TJENLIG ENHET FOR HELHETLIG
LEDELSE AV KIRKEN LOKALT
INNTRYKK FRA ULF EKMANS
VÅRSEMINAR I UPPSALA
OM NORGES KFUK-KFUM,
KIRKEN OG OPPDRAGET

JUBILEUM

ARBEIDSLØSHETEN

FRA BOKFRONTEN

SØNDAGSTEKSTEN

- 15. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN
- 16. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN
- 17. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN
- 18. SUNDAG I TREEININGSTIDA

FRA BISPEDØMMERÅDENE

SOMMERENS MANGFOLD

Mangt og mye avsluttes før sommeren her i Norge. I en viss periode, med mange barn og ungdommer i huset, kunne det nesten bli i meste laget av pølsegrilling på engangsgrill med påfølgende takketalen til verdens beste lærer, men det hører jo med. Ja, avslutningene brer sånn om seg – alle fritidsaktiviteter skal jo også behørig avsluttes før sommeren tar oss – så når ansatte med eller uten frivillige i menighetssammenheng samles før sommeren, må man virkelig ta seg på tak for ikke å kalle dette for en avslutning, også. For vi avslutter vel ikke, eller? Jo, så klart avslutter vi ”koråret” eller ”babysang-året” – ja, de fleste aktiviteter tar en god pause i juni, juli, august. Men selve kirken legges jo ikke ned, og gudstjenestene går sin gang, om det er varmt eller vått, om det kommer mange eller få.

Og kanskje er det mange, i alle fall noen, som kjenner at sommeren også kan være høysesong i kirkelig regi? Noen har mange viselser; i noen områder kommer det jo mange flere til om sommeren enn ellers i året, og egne arrangement som utegudstjenester, stølsmesser og annet kan inkludere flere enn den gjengse kirkegjenger. Åpne veikirker og stavkirker tilbyr turister en tur innom kirka. Så hvilepuls er sikkert ikke like lav overalt. Men noen steder (og det er vel stort sett der jeg har vært) så er den lav – svært lav, så lav at jeg noen ganger lurer på om vi kan kalle det for hvilepuls, eller om det faktisk nå heter koma. Det er stille og få, og lite som skjer.

Så kan dette være den ene siden av sommerne, det veldig stille, men den andre siden, og det var egentlig det jeg hadde lyst til å si noe om, det er at det nettopp om sommeren finnes et vell av festivaler, leirer, bibelcampinger, møter og stevner over det ganske land, hvor tro og fellesskap utøves på mange forskjellige måter. Og jeg er så utrolig glad for at den muligheten finnes nettopp om sommeren!

Selv er jeg nærmest oppvokst i teltkirke, så når det lukter fuktig sagflis, ser jeg verken klovner eller elefanter for meg, men hører for mitt indre øre siste vers av ”Just som jeg er”. Den sang vi nemlig om og om igjen til det var kommet fram et akseptabelt antall mennesker rundt korset. Sånn husker jeg det i alle fall. Selv gikk jeg fram til korset en gang hver sommer

... selve kirken legges
jo ikke ned, og
gudstjenestene
går sin gang...

(for sikkerhets skyld). Jeg husker talere som gråt og fortalte vitser, men som først og fremst fortalte om sitt liv med Jesus. Jeg husker ungdomsmøter på sjekkefellene, følelsen av å være solbrent og ha hår som er tungt av saltvann, og jeg husker hvor ekkelt huden krøller seg etter å ha gått med gummistøvler som er våte både utenpå og inni etter ti dagers sammenhengende regn.

Jeg tror nemlig at mange av disse stevnene, sommermøtene, festivalene og leirene var både stedeegne, fleksible og med stor mulighet for deltagelse lenge, lenge før noen hadde hørt om noen gudstjenestereform. Og jeg tror de gir sine deltakere et mangfold av erfaringer når det gjelder alle sider av livet, i dag også. Og det er jeg

så takknemlig for! Jeg er takknemlig for at jeg kan sende mine barn og ungdommer på sommeraktiviteter som har med seg trosdimensjonen. Jeg er takknemlig overfor alle gode mennesker som bruker sin fantasi, kreativitet, arbeidsevne og fritid (!) til å være med og bygge fellesskap hvor barn, unge og voksne kan få lære og oppleve mer av Gud og av hverandre.

Alle steder ville ikke jeg trives, for det er mye forskjellig som tilbys. Men det er jo nettopp dette mangfoldet som er noe av det fine. Siden vi er så forskjellige, vi mennesker, så kan det jo da finnes noe for enhver smak. Så kan han som fra fireårsalderen har hatet barnegrupper, sluttet helt å synge for et par år siden, og som i fullt alvor mener at det må utredes om han kanskje er allergisk mot gudstjenester, endelig få dra på KRIK-leir, mens hun som elsker å synge, setter kursen mot Skjærgårds, og begge kan fortelle at de har hatt det topp!

Min kreative og søkende venninne reiser på et stevne hvor man i tillegg til intellektuell og åpen forkynnelse får stifte bekjentskap med gamle kinesiske instrumenter og improvisert dans. Hun som aldri får nok av stillheten i kirkerommet, drar til et sted hvor man tilbyr stillhet – lenge – mens han som synes folk egentlig er ganske slit-somme, drar alene på pilegrimsvandring og oppdager at helt alene får han ikke være da heller. Begeistret kommer noen hjem til sine vanlige fellesskap og forteller om nattverdsfeiring i vannkanten, grilling av kortreist mat og salsakurs. Eller man er heller mindre begeistret på grunn dårlig vær, dårlige klær, mangel på gode kandidater på sjekkefellene, banal lovsang og svak

forkynnelse, lite fart i bønneteltet eller generelt bare teite folk. For alt er jo ikke bra, og alt går ikke bra på sommerhappeningene med kristent fortegn heller, og kanskje fant man ikke stedet akkurat i år. Men at vi likevel har den muligheten – muligheten for å kunne treffes, oppleve noe sammen, finne ut av hvordan vi har det, og hvordan vi vil ha det, med Gud og med hverandre, at den muligheten ligger der, på så mange måter, det synes jeg faktisk er fantastisk.

”Her er det liksom normalt å tro på Jesus,” sa en forundret åtteåring til meg for flere år siden, etter et barnemøte med masse unger på en bibel-

camping. Kanskje følte hun seg litt som ”alibiet” i barnearbeidet hjemme? Jeg vet ikke, men allerede som åtteåring var hun altså ikke helt normal ellers – og trengte den opplevelsen av at hun og

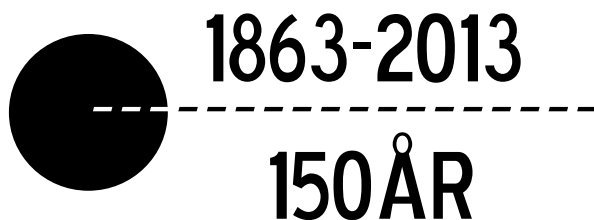
vi jo ikke var alene om å tro på Jesus, én av mange opplevelser hun har tatt med seg fra den sommeren.

For sommeren er jo høysesong for opplevelser. Vi jakter på dem; vi betaler for dem; vi forteller om dem i julebrev etterpå. Og vi trenger opplevelser, tror jeg – også opplevelser av noe annet, av tro som settes ut i livet, av et fellesskap som skaper noe sammen. Og det finnes så gode muligheter for å ta med seg nettopp det hjem, opplevelser fra de mange sommerarrangement som på mange måter kompletterer en kirke med sommerhvildepuls.

... trengte den
opplevelsen av at
hun og vi jo ikke var
alene om å tro på Jesus...

ANNE GRETE LISTRØM
LISTROM@DRAMMEN.KIRKEN.NO

JUBILEUMSMARKERING 25. SEPTEMBER PÅ MENIGHETSAKADEMIET

PROGRAM:

1500-1700 I AUDITORIUM II:

Vi tar debatten om debatten:

Åpent seminar om kirkedebatt og kirkelig offentlighet gjennom 150 år og i dag.

Bidrag fra Helga Haugland Byfuglien, Knut Olav Åmås, Vidar L. Haanes, Kristin Gunleiksrud, Harald Hegstad m.fl.

1700-1900 I KANTINEN:

Mottakelse for LKs abonnenter og inviterte gjester.

Servering, taler m.m.

Tidligere og nåværende LK-redaktører deltar.

PÅMELDING til mottakelsen innen 16. sept. til e-post LK150@mf.no

TJENLIG ENHET FOR HELHETLIG LEDELSE AV KIRKEN LOKALT ET INNSPILL TIL SAMTALEN OM KIRKEORDNING FOR DEN NORSKE KIRKE

AV ERLING BIRKEDAL, FORSKER/PROSJEKTLEDER PÅ MF OG MEDLEM AV KIRKEMØTET OG KIRKERÅDET
ERLING.BIRKEDAL@MF.NO

KIRKEORDNING ER PÅ DAGSORDEN

Kirkeordning for Den norske kirke er på dagsorden. På Kirkemøtet i april 2013 (Sak KM 05/13) drøftet man i hovedsak overføring av prestene fra staten til Den norske kirke som arbeidsgiver. Hvordan man vil organisere kirken som helhet, er ikke ennå kommet til realitetsbehandling i Kirkerådet og Kirkemøtet. Jeg vil i denne korte artikkelen gi et bidrag til samtalen om hvordan den lokale kirke (menigheten) kan styres og ledes. Jeg tar utgangspunkt i vedtak i Kirkemøtet 2013 og tidligere kirkemøter om at en fremtidig kirkeordning må støtte opp om den lokale menighets behov, at soknet som grunn-enhet i kirken skal bli ivaretatt, og at det skal være et felles arbeidsgiveransvar (se også KM 08/05 og KM 08/07 i tillegg til KM 05/13).

Jeg har fokus på behovet for helhetlig ledelse lokalt. Når jeg bruker begrepsparet "helhetlig ledelse", vektlegger jeg personalledelse, med ledelse av alt tilsatt personell og det daglige ansvaret for deres arbeid. Det inkluderer også ledelse av arbeid med strategi, lokale planer, utad- vendt virksomhet og administrasjon. Jeg ser for meg en leder som er så nær den lokale virksomhet at denne ser og har jevnlig dialog med den enkelte medarbeider, og at leder har mulighet til å foreta prioriteringer og avgjørelser knyttet til virksomheten i menigheten.

Jeg starter med en kort situasjonsbeskrivelse, slik jeg har erfart lokalt kirkeliv i ulike deler av landet. På dette grunnlaget setter jeg så opp noen

mål jeg mener en ny lokal kirkeordning bør innfri for å ivareta Kirkemøtets intensjoner, før jeg mot slutten skisserer mulige løsninger for å fremme disse målene. Jeg har naturligvis ikke ambisjon om å gi en fullstendig beskrivelse av dette sakskomplekset, men vil velge ut noen aspekter som jeg mener er vesentlig.¹

SITUASJONSBESKRIVELSE AV LOKAL LEDELSE

Det er ikke lett å lage en situasjonsbeskrivelse som er gyldig for alle sokn eller lokalsamfunn. Noe av kjennetegnet med vår mangfoldige kirke er nettopp at det er stor variasjon, knyttet til ulik demografi, geografi og administrativ inndeling. Jeg vil allikevel forsøke å si noe jeg mener er gjenkjennende i mange sokn.

Hvordan den lokale kirke/menighet ledes, er generelt sett uoversiktlig. Det er noe jeg stadig får bekreftet av mange medarbeidere og tillitsvalgte. Dette er til dels knyttet til at det er to ulike arbeidsgivere for lokale medarbeidere, menighetsråd/fellesråd og bispedømmeråd. Fra en side sett kommer prestene "utenfra", med tilsetning i et prosti og har ett eller flere sokn som sitt primære tjenesteområde, med prost som overordnet. Alle andre er tilsatt av soknet/soknene, med kirkeverge som overordnet. At det er to ulike arbeidsgivere for dem som arbeider lokalt, er i seg selv en utfordring. Men jeg tror det uoversiktlige og manglende helhetlig ledelse av virksomheten i soknet også har noe med

tradisjon og fokus for nåværende lederroller å gjøre. Daglig leder for fellesrådet (kirkevergen) har vanligvis fokus på de administrative og økonomiske oppgaver slik det er beskrevet i kirkeloven (§14 Kirkelig fellesråds oppgaver). Når stabene vokser med nye medarbeidere som de siste årene spesielt er knyttet til trosopp-læringsreformen, opptrer disse fagpersonene oftest som selvstendige medarbeidere uten vesentlig involvering fra en daglig leder. Hver for seg står medarbeidere i soknet vanligvis i meningsfulle og gode arbeidsprosesser som fremmer kirkens målsetting. Men i praksis er det ofte ikke noen som har et utøvende helhetlig ansvar for virksomheten i soknet, med koordinering av den utadvendte virksomheten som utføres av både prester, kateket/menighetspedagog, diakon og musikere. Ledelse og samvirke mellom ansatte og frivillige er også et svakt punkt og blir gjerne overlatt til tilfeldige initiativ.

Denne uklarheten i ledelse av virksomheten oppleves også av medlemmer i de ulike organene for soknet, menighetsråd og fellesråd. Her er det imidlertid stor forskjell, avhengig av hvor mange sokn det er i én kommune/fellessrådsområde. I små sokn der det ikke er egne ansatte, eller ansatte som betjener flere sokn, kan det bli spesielt uklart (Denne utfordringen for små sokn har en parallell i enkelte store sokn med mange kirker, som har behov for å sikre en ledelse for enheter som er mindre enn soknet). Menighetsrådet opplever seg ofte overlatt til seg selv, ved at det ikke er forankring mellom råd og ansatte, uten daglig leder for rådets ansvarsområder. Rådet blir lett isolert og kan oppleve å være en forening på siden av den virksomheten de ansatte står i. På den andre siden må ansatte i noen tilfeller forholde seg til flere menighetsråd og kan ha vanskeligheter med å vite hva rådene ønsker/vil. Noen i rådet vil naturlig se på presten som bindeledd til øvrige ansatte/stab og som utøvende leder, mens denne har en annen rolleforståelse (i tråd med retningslinjer og tradisjon). Dette manglende samvirket mellom råd og ansatte kan gjøre rådets arbeid vanskelig. For dem som er vant til styrer i organisasjoner eller politiske organ, kan dette manglende samvirket mellom

råd og ansatte oppleves demotiverende og meningsløst. Det er et paradoks med et beslutende organ der det ikke er avklart hvem som har ansvar for tilretteleggelse og oppfølging.

En annen utfordring for en helhetlig ledelse er dagens finansieringsordning og økonomiforvaltning for kirken lokalt. Noen stillinger finansieres over statsbudsjettet (prestene), mens de aller flest stillinger og virksomheten ellers finansieres av kommunen. I tillegg er det i enkelte menigheter en betydelig egenfinansiering i form av frivillig innsamlede midler (og i noen tilfeller eiendom og/eller fond). Det er ikke lett å få en samlet oversikt over de økonomiske ressurser som er i en menighet da dette føres i ulike budsjett og regnskap og er ikke i direkte berøring med hverandre eller underlagt felles ledelse.

Kanskje ikke alle kjenner seg igjen i denne situasjonsbeskrivelsen. Jeg håper ikke det. Noen ganger fungerer det rimelig bra, spesielt der det er passe størrelse på sokn og kommune, og der det er kloke ledere som har god oversikt over den lokale virksomheten. Men det er problematisk når mange opplever at det i praksis er en tredelt ledelse – prost, administrativ/daglig leder – kirkeverge, og demokratisk valgt ledelse av virksomheten – menighetsråd som ofte dekker mindre område enn daglig leder).

MÅL FOR LOKAL HELHETLIG LEDELSE

Når vi skal tegne en fremtidig kirkeordning, legger jeg til grunn at soknet fortsatt er kirkens grunnhet. Organer på høyere nivå, slik som bispedømme og kirkeråd/kirkemøte, har som sitt viktigste formål å tjene soknet/menigheten. Samtidig som soknet er grunnheten, må vi være åpne for at det i et samfunn i forandring kan være behov for å justere det geografiske område for soknet. Ut fra situasjonsbeskrivelsen ovenfor setter jeg opp følgende mål/anliggende for en ny lokal kirkeordning:

- Det må bli *en helhetlig ledelse* for virksomheten, der alle medarbeidere i et sokn har én felles leder, inkludert prestene. Felles ledelse gjelder også for samarbeidende sokn (se nedenfor). Dersom det er flere menig-

- heter eller gudstjenestefeirende forsamlinger innen ett sokn, må hver av disse også ha en ansvarlig leder for virksomheten.
- Det må være *felles arbeidsgiveransvar* for alle som arbeider i kirken lokalt (se tidligere KM-vedtak), som blant annet betyr at alle lokale medarbeidere tilsettes på samme nivå/av samme organ.
 - Det må være en *tjenlige og funksjonelle enhet* for lokal ledelse for å ivareta arbeidsgiveransvar og virksomhetsledelse. Hva som er tjenlig størrelse, mener jeg primært må vurderes ut fra antall ansatte. Det må være stort nok for å få en profesjonell ledelse og lite nok til at det er en ledelse som ser de ansatte og virksomheten. Det er da ikke tjenlig ensidig å legge til grunn størrelse i andre strukturer, slik som nåværende kommune og prosti.
 - Ledelsen for den lokale enheten må ha ansvar for at det er *nødvendig betjening i alle sokn* i enheten. Dette gjelder ikke bare preste-tjeneste, slik prostens i dag har ansvar for. Det gjelder også de andre fagstillinger/fagområder med diakonal, pedagogisk og kirkemusikalsk betjening, samt de administrative og andre nødvendige tjenester.
 - Man må sikre et godt samspill og *tydelige ansvarsforhold mellom ansatte og demokratiske valgte organer*. De valgte organer skal ha én daglig leder å forholde seg til, som har utøvende ansvar på samme arbeidsområde og geografiske område som organet har.
 - Daglig leder for den minste enheten (menighetsråd eller menighetsutvalg) har også ansvar for *ledelse/koordinering av frivillige*.
 - Det bør være en *enhetlig og oversiktlig økonomi*, der de økonomiske rammer for virksomheten i den lokale enheten kan sees og drøftes i sammenheng.

SKISSE FOR FREMTIDIG LOKAL KIRKEORDNING - KIRKESTYRE

For å fremme disse målene vil jeg skissere en mulig fremtidig modell for en lokal kirkeordning. Det mest nyskapende i forhold til dagens

ordning er at jeg vil etablere en enhet som er tjenlig og funksjonell for lokal helhetlig ledelse. Jeg tenker det skal være et besluttende organ – *lokalt kirkestyre* – som har det overordnede ansvar med en daglig leder som utøvende. Navnet ”lokalt kirkestyre” indikerer at organet er tillagt myndighet som går ut over det som er tilfelle i dagens ”råd”. Kirkestyret opptrer på vegne av soknene innen enheten (slik som dagens fellestråd). Jeg mener man også kan vurdere et direkte demokratisk valg til dette kirkestyret. Dersom kirkestyret er sammenfallende med soknet, blir det eventuelt bare ett lokalt valg. Dersom det er flere sokn i samme enhet blir det da valg både til menighetsråd og kirkestyre. En av de vigslede ansatte bør ha fast plass i de valgte organene.

Hva som kan være *tjenlig nivå/størrelse* for et lokalt kirkestyre mener jeg må vurderes ut fra hva som er tjenlig for helhetlig ledelse, slik jeg har beskrevet dette ovenfor. Jeg tenker at en enhet med 15–25 kirkelig ansatte kan være tjenlig. Det bør helst være en naturlig sosial enhet i samfunnet, der det er samhandling også på andre arenaer enn kirke og på den måten også oppleves naturlig for folk flest. Det tas da hensyn til både geografisk størrelse og demografi/befolkningsgrunnlag. Det kan for eksempel være tilsvarende som normalt inntaksområde for en videregående skole eller flere ungdomsskoler.

Tjenlig nivå er altså ikke nødvendigvis identisk med nåværende kommune eller nåværende sokn eller prosti. Dagens ordning med et fellesråd på kommunenivå er naturligvis en fordel med nærhet til kommunen som har økonomisk ansvar for kirken. I noen tilfeller vil dette også passe godt sammen med en enhet for helhetlig ledelse, slik jeg har skissert. Men i mange tilfeller passer det ikke, og da vil jeg prioritere behovet for helhetlig kirkelig ledelse. I noen store kommuner kan det være flere enheter/kirkestyret. Ett stort sokn med flere kirker kan for eksempel være en tjenlig størrelse, slik som nye store sokn i Oslo og Bergen.

I mange tilfeller vil den naturlige enheten for et kirkestyre være større enn en kommune eller nåværende fellestrådsområde, ut fra de kriteriene jeg har satt opp. I de tilfellene er det en ut-

fordring hvordan man skal komme frem til den tjenlige enheten da det forutsetter at flere sokn må inngå forpliktende samarbeid på tvers av kommunegrenser. Jeg tenker at det her må være en styrt prosess der soknene får en tidsfrist for selv å finne frem til egnet enhet ut fra bestemte kriterier. Dersom soknene ikke selv komme frem til tjenlig organisering innen en gitt frist, kan bispedømmet eller et nasjonalt organ gis myndighet til å fastsette enhetens størrelse. Det må nødvendigvis være en overordnet myndighet som godkjenner enhetene, slik at alle sokn blir ivare tatt på en tilfredsstillende måte. En vurdering av tjenlig størrelse for soknet vil i noen tilfeller også være naturlig. Jeg forutsetter at det må være minst ett sokn i hver kommune, blant annet på grunn av at man må sikre en kirkelig enhet også på kommunenivå når vi har en kommunal finansiering.

Hvert kirkestyre må ha en *daglig leder* som har kirkefaglig kompetanse og egnethet til å lede. Dette kan gjerne være en prest. Denne lederen tilsettes av kirkestyret. Dersom organet/nivået blir sammenfallende med en kommune, vil daglig leder bli erstattet av nåværende kirkeverge. Jeg tenker at daglig leder også kan erstatte nåværende prost dersom enheten blir sammenfallende med et prosti. Mange prosti er imidlertid for store for en enhet som er tjenlig for god helhetlig ledelse, etter de kriterier jeg har satt opp (Det er i dag vanligvis 10–15 prester i prostiet, og samlet 30–40 ansatte. Egnert enhet, med samlet 15–25 ansatte, vil da i mange tilfelle heller tilsvare et halvt prosti).

Ansvarsområdet for kirkestyret vil inkludere samme oppgaver som for dagene fellesråd. I tillegg vil kirkestyret ha ansvar for tilsetninger og være arbeidsgiver for alle medarbeidere i enheten, også menighetsprestene. Kirkestyret representerer soknet/soknene overfor andre instanser, for eksempel kommunen. Dersom kirkestyret dekker et større område enn én kommune, skal kirkestyret oppnevne en stedlig representant/leder i hver kommune som representerer soknet/soknene overfor kommunen, i samråd med menighetsrådet (Jeg forutsetter at det i slike tilfeller forhandles frem en fordelingsnøkkel mel-

lom kommunene for finansiering av kirken, tilsvarende som man har i ulike interkommunale selskaper). Dersom det er flere kirkestyret i én kommune, går jeg ut fra at hvert styre velger representant(er) som inngår i et utvalg som har som hovedoppgave å representere soknene overfor kommunen.

MENIGHETSÅD, MENIGHETSUTVALG OG FRIVILLIGE

Dersom soknet er sammenfallende med en tjenlig enhet for helhetlig ledelse, får det valgte organet for denne enheten navnet kirkestyre, ikke menighetsråd. Der soknet har et vanlig menighetsråd som ikke er kirkestyre, tenker jeg at dette også skal ha en daglig leder for sin virksomhet. Disse daglige ledere har leder for kirkestyrenheten som sin nærmeste overordnede. Dersom det er flere kirker og gudstjenestefellesskap i et sokn ser jeg for meg at menighetsrådet opprette menighetsutvalg knyttet til hvert gudstjenestefeirende sted/kirke. Forslag til sammensetning av slike utvalg må gjerne komme fra den gudstjenestefeirende menigheten/menighetsmøtet. En av de vigslede stillingene bør være fast medlem i menighetsutvalget, og en av de ansatte bør normalt også har oppgaven som daglig leder for virksomheten til utvalget. Jeg tenker at menighetsutvalget har mange av de samme oppgaver som dagens menighetsråd, med spesielt ansvar for menighetens virksomhet og utvikling. Samtidig er det et poeng at menighetsrådet/kirkestyret i sokn med flere kirker/utvalg også legger til rette for at det blir et godt samvirke i hele soknet. Mandat og oppgaver for utvalget må naturligvis koordineres med menighetsrådet/kirkestyret.

En av de ansatte må etter min oppfatning ha ansvar for samvirke med frivillige medarbeidere. Det bør skje på det nivået som er naturlig for frivillig engasjement i virksomheten, der man har ansvar for arbeid med barn/unge og gjennomføring av gudstjenester. En utfordring her er å legge til rette for kompetente frivillige medarbeidere og ikke bare å søke etter avlastning for oppgaver de ansatte ikke kan eller har tid til.

AVSLUTTENDE KOMMENTAR

Jeg har her presentert en skisse for lokal kirkeordning, uten at dette er utfyllende drøftet og begrunnet. Det er mange spørsmål og utfordringer som ikke er berørt, eller som bare på en overfladisk måte er nevnt. Mange ser helt sikker problemer og utfordringer også knyttet til denne skissen. Jeg tenker at vi må erkjenne at det ikke finnes noen ideell ordning som kan ivareta alle variasjoner vi har i Den norske kirke. Meningen med denne artikkelen er å peke på en mulig modell for å imøtekomme den lokale menighetens behov, med fokus på helhetlig ledelse. Den manglende helhetlige ledelse og manglende samvirke mellom valgte organer og ansatte i dag er etter min erfaring energitappende. Jeg tenker det vil være mest tjenlig med en sterkere lokal enhet, med lokalt kirke-

styre som avløser dagens fellesråd, kombinert med menighetsråd/sokn og evt. menighetsutvalg. De forslag jeg har fremmet, kan ved en senere anledning utdypes og konkretiseres. Jeg inviterer med dette til videre refleksjon og drøfting for å komme frem til en beste mulig tjenlig og funksjonell kirkelig organisering lokalt.

¹ Den løsningen jeg skisserer har likhetstrekk med deler av det som er foreslått i utredningen "Kjent inventar i nytt hus" (Utredning fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Kirkerådets direktør, levert aug. 2011). Jeg har valgt ikke å gå i direkte dialog med dette dokumentet eller andre utredning på området i denne artikkelen. Poenget nå er å beskrive behovet for lokal helhetlig ledelse og se på mulige konsekvenser av dette perspektivet.

Vegard Holm

PÅ SPORET AV NOE EKTE

249,-

«Vegard Holm har skrevet ei utfordrende og god bok. På konkret og livsnær måte går han i dialog med erfaringer i unge voksnes livsverden: Hvem er jeg i ferd med å bli? Hvordan kan jeg gjøre kloke livsvalg i samsvar med grunnleggende verdier? Hva betyr det å leve som kristen ungdom i dag? Holm reflekterer nyansert. Han formulerer tydelige utfordringer og formidler sentrale teologiske innsikter på en lettfattelig måte. Jeg håper boka får mange lesere.»

Leif Gunnar Engedal,
professor i praktisk teologi

INNTRYKK FRA ULF EKMANS VÅRSEMINAR I UPPSALA

AV TROND H. F. KASBO, SOKNEPREST I SARPSBORG
TROND-HENNING.KASBO@SARPSBORG.COM

BAKGRUNN

For tre år siden etablerte Livets Ord ny menighet her i Sarpsborg, kalt Troens Ord. Menigheten er i rask vekst. Den har engasjert seg på en rekke arenaer. Ikke bare er menigheten pådriver i kristent sosialt arbeid, men den har til og med fått myndighetenes godkjenning til å etablere kristen grunnskole i vår by tross kommunal uvilje. Jeg ble kjent med pastoren, en velorientert og reflektert person, gjennom vårt økumeniske organ, Kristent Lederråd. Tross svært ulike utgangspunkt, har vi meget god kjemi, og jeg ble faktisk invitert med til Ulf Ekmans årlige vårseminar i år.

I og med at Livets Ord er en ekspanderende bevegelse, og Troens Ord er et innslag i vår bys kirkeliv, vi ikke kan se bort fra, anså arbeidsgiver det viktig med økt kompetanse på området, og jeg fikk studiepermisjon for å delta.

LIVETS ORD I DAG

Livets ord ble grunnlagt av Ulf Ekman for 30 år siden. I Uppsala disponerer man et stort, moderne konferansesenter med en sal som rommer 6500 mennesker. Tolketjenesten kan omfatte inntil 18 språk. Senteret huser også bibelskole med ett- og toårige kurs og teologisk seminar med både bachelor- og mastergradsstudium. Det undervises i begge bibelspråkene, og flere av lærerne kan skilte med doktorgrad. Bibelsynet er sterkt konservativt. I Uppsala drives også kristen grunnskole og gymnas.

Livets Ord har etter hvert plantet utallige menigheter rundt omkring, ikke minst i det tidligere Sovjetsamveldet. Bare i Russland finnes

400 menigheter. Det legges stor vekt på opplæring og undervisning i alle Livets Ords menigheter. I tillegg til bibelskoler drives det flere steder egne grunnskoler.

EPISKOPAL KIRKEFORSTÅELSE

Livets Ord forfekter verken presbyteriansk eller kongregasjonalistisk kirkeforfatning, men de presenterer seg som episkopale. Ulf Ekman har i 30 år vært bevegelsens øverste leder, og de andre pastorene står under hans pastorale tilsyn (biskop). Pastorene inntar en lederrolle i menighetene, som for en mer demokratisk orientert norsk prest kan virke autoritær og litt gammel-dags. Under konferansen i Uppsala fikk jeg inntrykk av at det var et knippe pastorer som fungerer som et slags lederteam. Vi kunne kanskje sammenlikne dem med proster.

Det fikk meg til å tenke på en annen bevegelse på svensk kirkemark som jeg har rapportert om tidligere. (Blant eldstebrodre i lappmarken som gjest i Gällivare. Luthersk Kirketidende nr. 14/2010). Bevegelsens ledere i Kiruna, Gällivare og Luleå styrer forsamlingene og predikantene over hele verden og foretar regelmessige "visitasbesøk". Selv om form og innhold er svært forskjellig, synes den ytre ordningen til de to bevegelsene på svensk hold mye lik.

RELIGIØS UTTRYKKSFORM

Særlig møteformen og de religiøse uttrykksformene virker påfallende og vekker lite gjengklang hos en tradisjonell prest. Møtene var preget av mye bønn og lovsang. Dagen begynte med det. Alle sto mens det pågikk. Bønnen ble ledet

av en fra ledelsen. Den som ledet, ba høyt ca. 20 min. mens forsamlingen sto med hendene i været. Bønnelederen gjentok mye de samme setningene, og det var lite konkret innhold i bønnene. Den enkelte ba samtidig fra sin plass, høyt eller stille. Bønner for offeret, misjonen eller før en preken var kortere og mer konkrete. En helt spesiell bønneform fant sted når pastorene kom frem for å bli bedt for med håndspåleggelse fra lederne. Mange falt over ende under seansen. Jeg fikk fortalt at det var Åndens kraft som var så sterk at de ble slått til jorden. Dette er en vanskelig tilgjengelig religiøs praksis for utenforstående. Det forekom ikke bønn for syke under samværene.

Lovsangen ble ledet av forskjellige lovsangsteam. Tekstene kom opp på store skjermer. De besto utelukkende av enkle vers eller sangstrofer. Også under lovsangen holdes armene hevet. Man kan nok savne den fylde og dybde man får ved å synge hele salmer og sanger, slik vår kirkelige tradisjon tilsier. Jeg kunne ikke unnlate å sammenlikne med Taizé-tradisjonen der man også synger de samme strofene mange ganger, slik at man får vitale sannheter skikkelig under huden.

Vanskeligere var det når hele forsamlingen "sang i ånden". Den som ledet forbønnen, begynte da å tale noe i tunger mens forsamlingen istemte, den enkelte på sin måte, mens musikken fortsatte å spille. Til tider kunne musikken oppleves svært heftig og menighetens deltagelse meget intens. Det forekom ikke tungetale enkeltvis, som ble tolket, eller "profetisk tale" under møtene. Det hele var alltid strukturert, og tidsskjemaet ble alltid holdt.

Når den enkelte som skulle ha ordet, ble introdusert, fant det sted som i et moderne TV-show, med musikk og applaus. I det hele tatt hadde den ytre rammen betydelig preg av showbusinesskultur. Det kan virke fremmed på oss, men jeg la merke til at dette appellerte til mange av de unge som var til stede. Kanskje vi kan ha noe å hente i våre tradisjonelle sammenhenger? Motstanden mot å bruke dansemelodier til kristne sanger under de store vekkelsene i forrige århundre var i sin tid stor. I dag er det en viktig sangskatt for mange.

SÆRTREKK

Livets Ord legger stor vekt på kunnskap. De ti første årene talte man mye om tro. Bevegelsen blir jo betegnet som trosbevegelse. Tro er tillit. Man vil forfekta at når Gud ber deg om noe, så må du stole på ham. Gud står ved sitt ord og løfte. De ti neste årene har man snakket om misjon. Bevegelsen har jo ekspandert voldsomt. Målet er å plante menigheter over alt og drive evangelisering over hele verden.

De siste ti årene har Ulf Ekman fokusert mye på økumenikk. Det gjorde han også denne gangen. Han underrettet om at han regnet med at det var mange som ønsket at han skulle tale om overnaturlige tegn og under, men Gud hadde bedt ham om å tale om kristen enhet. Ekman underviste meget godt om økumenikk. "Vi må slutte å leke sekteriske leker," var en av parolene hans. Som et ledd i de økumeniske bestrebelsene, legger Livets Ord stor vekt på kirkefedrene, oldkirken, de oldkirkelige symboler og kirkens åndelige røtter. Dette er kirkelig fellesgods. I sine "doktriner" snakker han nok om åndsdaup og troendes daup som det normale, men han tok ikke dette opp i undervisningen sin denne gangen. Det ble også forfekta at Livets Ord godtar enhver daup som er utført i den treenige Guds navn. Her må de økumeniske bestrebelsene ligge bak.

Som et ledd i sin økumenikk legger Troens Ord også stor vekt på omgjengelighet med annerledes tenkende. Jeg ble gang på gang presentert som "kyrkoherde i Sarpsborg" uten at jeg ble kompromittert av den grunn. Om jeg var plassert på annen rekke blant pastorene i den store salen, opplevde jeg det aldri vanskelig å bevare min integritet. Som religiøse uttrykk hever jeg bare armene når jeg lyser velsignelsen, eller uttaler halleluja når det står i manuskriptet. Jeg ble til tross for det hele tiden behandlet med uventet stor respekt de tre dagene seminaret varte.

Jeg finner det nok litt selvmotsigende når Livets Ord fremhever det økumeniske perspektivet så sterkt, samtidig som man driver menighetsplanting i stor stil. Mange av deres menigheter i Russland er tuftet på gamle baptistiske og

pentekostale samfunns grunn. Nye menigheter i Norge vokser også frem på bekostning av tidligere karismatiske vekkelsesmenigheter. Jeg forela denne innvendingen for noen, uten å få noe tilfredsstillende svar. Det må være legitimt å spørre om den berikelsen man mener seg å representere, kunne la seg overføre til allerede eksisterende kirker og menigheter? De mest ekstreme religiøse ytringsformene som f. eks. når "alle synger i Ånden", eller noen blir slått til jorden av Åndens kraft, må også kunne betraktes som en barriere for det økumeniske arbeid.

LÆREMESSIGE STRIDSSPØRSMÅL

Vi har hørt mye om herlighetsteologi og framgangsteologi hos Livets Ord. Det var nå helt fraværende i undervisningen. Man vil ikke en gang innrømme at dette er noe man har stått for. Derimot hørte jeg mye god undervisning som jeg som lutheraner måtte nikke bekreftende til. Ekman selv snakket om helliggjørelsen på en måte som kunne sammenfattes i et "simul justus et peccator", og han la ikke skjul på at vi "opptras med kors og trengsel for Guds rike". Her må bevegelsen ha lagt om kursen radikalt. Om det er på bakgrunn av egne erfaringer eller ut fra et økumenisk perspektiv, er vanskelig å si.

Undervisningen bar preg av stor menneskekunnskap, dyp kristen innsikt og pastoral livsvisdom. Det jeg hørte, bar også mye preg av etisk veiledning. Nok en gang kunne jeg ikke la være å sammenlikne med de førstefødte læstadianerne. Også de har en læremessig forkynnelse med sterkt etisk veiledning. Men deres etiske rådgivning er mer konkret og praktisk enn den hos Livets Ord. Samtidig virker "rørelsen" hos læstadianerne like fremmedartet på utenforstående som de karismatiske uttrykksformene hos Livets Ord.

FORKYNNELSENS FORM

Forkynnelsen form hos Livets Ord var utrolig spennende og holdt høyt nivå. Den hadde et talk-showliknende preg. Predikantene spilte på et bredt register som f.eks. skuespillertalent, humor, selvironi, glimrende billedbruk og illustrasjoner. All oppmerksomhet var rettet mot det som ble forkynt, uten masse utenomsnakk. Innimellom henvendte man seg til tilhørerne, som måtte respondere på det som ble sagt. Jeg har sjelden hørt så mye glimrende formidlings-evne noen gang. Her kan noen og enhver hente inspirasjon, selv om en ikke behøver å etterlikne alt. De mange klappsalver og høylytte tilrop for forsamlingen hører til de elementer de fleste vil reservere seg mot i mer etablerte kretser.

Jeg kunne ikke la være å sammenlikne med en del av de gamle lekpredikantene som ennå virket i min barndom. De hadde ofte både stor fortellerevne og -glede. De var frodige i sin fremstilling, og tilhørerne ble revet med i både gråt og latter. Noe av det samme opplevde jeg her. Mer frodighet og dristighet i forkynnelsen kan komme godt med hos noen og enhver for å nå nye mennesker og menneskegrupper.

KONKLUSJON

Besøket i Livets Ord var et langt skritt ut i det ukjente og annerledes. Likevel er det noe å hente de fleste steder. Det kan være nyttig å lære fremmede miljøer og åndsretninger å kjenne. Vi kan ikke late som om de ikke eksisterer. Den økumeniske utfordringen ligger på begge sider av alle gjerder og skillelinjer. Økt kunnskap om hverandre og gjensidig respekt for hverandre er en god begynnelse på en fruktbar dialog. Den har alt begynt hos oss.

OM NORGES KFUK-KFUM, KIRKEN OG OPPDRAGET

AV ØYSTEIN MAGELSSSEN, PROST OG STYRELEDER, NORGES KFUK-KFUM
MAGELSSSEN@DRAMMEN.KIRKEN.NO

I 2025 skal Norges KFUK-KFUM være *”en synlig kristen aktør i kirke og samfunn som kjemper for unge menneskers rett til å leve og utvikle seg som hele mennesker. Vi skal være ledende på åpne trygge fellesskap med ung deltakelse og engasjement.”* Slik formulerte landsmøtet i Norges KFUK-KFUM i april hovedmålet for forbundets nye langtidstrategi.

Langtidstrategien gir djerpe og konkrete føringer for hvordan Norges KFUK-KFUM skal være en bevegelse som favner enda bredere enn før, er tydelig på vitnesbyrdet om Jesus Kristus og har omsorgen for hele mennesket.

UNGES LEVEKÅR

I Norge utgjør barn og ungdom under 18 år omlag 23 % av befolkningen. Norge er et av verdens rikeste land og antas å være blant de beste steder å vokse opp. Dette er imidlertid ikke hele sannheten. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets rapport *”Å vokse opp”* (2012) dokumenterer at en stor andel barn og ungdom i Norge har vanskelige oppvekstvilkår:

- 20 % av barn fra 3–18 år har problemer med å fungere i hverdagen fordi de har symptomer på spiseforstyrrelser, depresjon, adferdsforstyrrelser eller andre psykiske lidelser. De fleste barn som får slike plager, kommer fra familier med få spesielle risikofaktorer.
- 25 000 barn opplever samlivsbrudd på nært hold årlig.
- Mellom 50 000 og 150 000 barn og unge bor sammen med foreldre som har risikofyllt alkoholkonsum.
- 25 % av barna bor sammen med bare mor eller bare far.
- 19 % av alle jenter og 12 % av alle gutter ble

i 2010 definert som overvektige. Det var flere overvektige på landsbygda enn i byene.

- 10–15 % av norske barn har en sykdom eller funksjonshemming som påvirker hverdagen deres.
- 74 000 barn lever i familier med inntekt som er lavere enn fattigdomsgrensa. Barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i denne gruppen. En av konsekvensene av barnefattigdom er sosial ekskludering.

Mange unge mennesker opplever en hverdag med sterkt identitetspress, manglende tilhørighet og inaktivitet. De fleste vokser opp i en sekularisert kultur hvor spørsmål om tro og verdier gis minimal oppmerksomhet. Kirkens trosopplæring har store ambisjoner om å nå bredden av unge mennesker i Norge, men erfaringer viser at man i liten grad når dette målet. Trosopplæring og annet kristent barne- og ungdomsarbeid når hovedsaklig dem som allerede er *”innenfor”*. Skolefagene formidler kunnskap om ulike religioner og livssyn, men utfordrer unge mennesker i liten grad til egen eksistensiell refleksjon.

Vi vil møte disse utfordringene offensivt, blant annet gjennom å etablere flere lavterskeltilbud innen fysisk aktivitet og bygge opp en økt kompetanse innen mental helse blant frivillige og ansatte. Vi vil forebygge sosial eksklusjon. Vi vil tilby nye målrettede aktiviteter, og ta rollen som tydelig talsperson for utsatte grupper av barn og ungdom.

Vi vil gjøre dette fordi Jesus kaller oss til det: Ikke bare være tilfreds med de 99, men satse alt på nr. 100! Lete tålmodig og langs nye stier. Gi unge mennesker fellesskap hvor den enkelte blir sett og funnet. Forholde oss ærlig og sant til livet, og forkynde en klar Kristus-tro og Kristus-etter-

følgelse. Kort sagt, være en bevegelse som bryr seg og tar medmenneskelig ansvar, lokalt og globalt.

FORMÅL OG KRISTEN IDENTITET

Under arbeidet med langtidstrategien viste det seg nødvendig å finne en ny måte å definere Norges KFUK-KFUMs formål og kristne identitet. Et samlet landsmøte vedtok disse nye lovparagrafene:

§ 1-2 Formål

Formålet til Norges KFUK-KFUM er å utvikle og ta ansvar for hele mennesket med ånd, sjel og kropp. Vi vil hjelpe mennesker å leve og vokse i tro på Jesus Kristus og i mellommenneskelig forståelse, samt utfordre til engasjement og handling i kirke og samfunn, lokalt og globalt.

§ 1-3 Kristen identitet

Norges KFUK-KFUM er forpliktet på Bibelen og er en del av det globale økumeniske fellesskapet i YWCA og YMCA. I Norge har Norges KFUK-KFUM sin primære kirkelige og teologiske forankring i Den norske kirke.

Disse nye formuleringene klargjør Norges KFUK-KFUMs profil. Tidligere startet formålsparagrafen med forbundets forpliktelse på Guds ord og Den norske kirkes bekjennelse. Den nye paragrafen om Kristen identitet poengterer forbundets kristne bekjennelse, men balanserer samtidig tydeligere vår økumeniske åpenhet og forankring i Den norske kirke.

Til grunn for disse vedtakene ligger et bevisst teologisk resonnement og strategiske overveielser vi vurderer som vesentlige premisser, for å lykkes med vårt oppdrag i kirke og samfunn i dag.

Jeg vil gjengi dette, sortert i fire punkter:

1. VÅRT TROSGRUNNLAG

Troen på den treenige Gud er det vi bygger på. Alt vi gjør og formidler i Norges KFUK-KFUM har sitt utspring i budskapet om Jesus Kristus. En uredd og ekte Kristustro gir rom for hele og ærlige mennesker som både kjenner og tar på alvor de lyse og de mørke sidene ved livet. Ingen har tenkt så stort, levd så helt, og elsket så dypt som Jesus Kristus. Ingen har satt så dype spor

med sitt liv, og betydd så mye med sin død og oppstandelse.

Bak alt vi gjør ligger et dypt ønske om at vi kan hjelpe mennesker å leve og vokse i tro på Jesus Kristus og mellommenneskelig forståelse og ansvar. Kjærlighet oppstår når mennesker møtes. Kristen tro oppstår i møte med Kristus. Ingen kan eller skal tvinges til tro. Alle skal få plass i våre fellesskap – uansett overbevisning, men alle som deltar i våre enheter og virksomheter, skal få mulighet til et åpent møte med Jesus Kristus. Gjennom ulike former for forkynnelse og fellesskap vil vi skape møtesteder hvor Kristus er tilstede.

Vi trenger ikke gå på akkord med vår kristne identitet for å tenke bredt og åpent om vårt arbeid og helhetlig om vårt engasjement, - individuelt og samfunnsetisk. Kristen tro er i våre sammenhenger, ikke ensbetydende med et ”uttrykk”, en kultur, eller et særskilt oppnådd bevissthetsnivå. Nettopp vår teologiske forankring skal være en sikkerhet for at vi formidler et budskap om at kristen tro først og fremst har å gjøre med hva Gud har gitt og gir, uavhengig av den enkeltes grublerier og prestasjoner.

Den kristne troen har et innhold. Ut fra Bibelen kan vi danne oss et bilde av både hvem Gud er, hva Gud gir, og hva Gud vil med våre liv. Bibelen er mangfoldig og inneholder ord som kan bli gode, og ord som kan bli vanskelige for oss. Ethvert ærlig menneske må være åpen også for det som er krevende og utfordrende. I Norges KFUK-KFUM vil vi søke ”det hele”, også når det gjelder troen. Vi vil forsøke å ta med alle sider av sannheten. Vi vil være tilstede i unge menneskers virkelighet og levevilkår med med en åpen bibel, og vilje respekt og forståelse for deres erfaringer og opplevelser.

2. ÅND, SJEL OG KROPP

Trekanten er Norges KFUK-KFUMs fremste visuelle kjennemerke. Den refererer til hele mennesket med ånd, sjel og kropp. Vi forstår mennesket som skapt til å leve i tro og tillit til Gud, med tanker, følelser, kreativitet og engasjement, fysiske og biologiske forutsetninger, behov, lengsler og muligheter.

Vi finner at Bibelen er tydelig på at Gud har

skapt oss og gitt oss ansvar som hele mennesker, og at evangeliet om Jesus Kristus har med alt og alles frigjøring å gjøre. Guds omsorg for hele mennesket viser seg klart i budskapet om Jesus Kristus, hans møte med mennesker av alle slag og i alle livssituasjoner, hans vilje til å krysse sosiale og religiøse grenser, og kompromissløst la Guds kjærlighet sette standard for det rette og gode liv.

Noen steder kommer dette menneskesynet særlig til uttrykk som viktige bibelske vitnesbyrd: ”Gud er jo ikke langt borte fra en eneste av oss. For det er i ham vi lever, beveger oss og er til.” (Apg 17,27f) ”Må han, fredens Gud, hellige dere helt igjennom, og må deres ånd, sjel og kropp bli bevart uskadet, så dere ikke kan klandres for noe når vår Herre Jesus Kristus kommer.” (1 Tess 5,23) Denne måten å forstå Guds kall til oss mennesker er i Norges KFUK-KFUM gjerne omtalt som vår ”trekant-ideologi” og blir med vår nye formålsparagraf videreført som vårt kanskje mest identifiserende tankegods.

Med basis i dette kristne helhetlige menneskesynet vil Norges KFUK-KFUM legge til rette for at unge mennesker får utfolde og utvikle seg som hele mennesker. Vi vil bidra til at unge mennesker kan leve fullverdige liv, og leve sant som dem de er skapt til å være. Slik vil vi bidra til unge menneskers trygge identitetsdannelse her i Norge og i verden, ikke minst som del av verdens største ungdomsbevegelse, World Alliance of YMCA (Young Men’s Christian Association), og verdens største jente- og kvinnenettverk, World Alliance of YWCA (Young Women’s Christian Association), til sammen rundt 70 millioner medlemmer i over 130 land.

3. ØKUMENISK ÅPENHET

Den økumeniske bevegelsen regner verdensmisjonskonferansen i Edinburgh 1910 som sitt gjennombrudd. Et av bevegelsens bibelske kjerneord er Jesu bønn i Joh 17,21 om at ”disiplene må være ett for at verden skal tro”. Målet er at den enhet som Det nye testamente taler om, skal bli synlig i kirkenes liv med hverandre.

YWCA og YMCA blir med rette regnet blant de store økumeniske arenaene hvor kristne søker sammen på tvers av kirkesamfunnene. Vi ønsker

i enda større grad enn tidligere å la dette gjøre seg gjeldende også i Norges KFUK-KFUM.

YWCA forankring og formål beskrives gjennom World YWCA Constitution (2011), for YMCA uttrykkes de gjennom ”Pariserbasis” (1855), ”Kampala Principles” (1973) og ”Challenge 21” (1998).

Kampala Principles, som ble vedtatt på verdensrådsmøtet i 1973, fastslår at YMCA er et verdensvidt felleskap som forener kristne fra alle konfesjoner:

The Paris Basis expresses that Christ is the centre of the Movement, which is conceived as a world-wide fellowship uniting Christians of all confessions. It is consistent with an open membership policy, involving people irrespective of faith as well as age, sex, race and social condition.

Challenge 21, som ble vedtatt på verdensrådsmøtet i 1988, fastslår at YMCA er en verdensvid økumenisk bevegelse:

Challenge 21, adopted at the 14th World Council of YMCAs, Frechen, Germany, 1998 states that: “Affirming the Paris Basis adopted in 1855 as the ongoing foundation statement of the mission of the YMCA, at the threshold of the third millennium we declare that the YMCA is a world-wide Christian, ecumenical, voluntary movement for women and men with special emphasis on and the genuine involvement of young people and that it seeks to share the Christian ideal of building a human community of justice with love, peace and reconciliation for the fullness of life for all creation.

I vår nye paragraf om Kristen identitet, presiseres det at vi ”er del av det globale økumeniske fellesskapet i YWCA og YMCA”. Videre er den tidligere formuleringen om at vi er ”forpliktet på Den norske kirkes bekjennelse”, endret til at vi i Norge har vår ”primære kirkelige og teologiske forankring i Den norske kirke”. Vi mener dette ivaretar den økumeniske plattformen som ligger til grunn for YWCA og YMCAs kristne identitet, samtidig som det tar på alvor vår gamle tradisjon og aktuelle situasjon i Norge. Den nye økumeniske åpenhet vil bety at enheter og virksomheter i Norges KFUK-KFUM fullt ut kan stå for vårt formål, uavhengig av hvilket kirkesamfunn de er tilknyttet.

4. KIRKELIG FORANKRING

Norges KFUK-KFUM har en historisk og aktuell nærhet til Den norske kirke som vår viktigste samarbeidspartner. Majoriteten av forbundets nåværende medlemmer tilhører Den norske kirke. I praksis drives også mange av våre programmer i nært samarbeid med lokale menigheter og kirkelige ansatte. Også større arrangementer regionalt og nasjonalt, samt program- og metodemateriell er rettet mot og/eller utviklet i samarbeid med Den norske kirke, ikke minst gjennom trosopplæringsreformen de senere årene.

I den nye paragrafen om Kristen identitet heter det: "I Norge har Norges KFUK-KFUM sin primære kirkelige og teologiske forankring i Den norske kirke." Slik synliggjør og viderefører vi den nære og ønskede samarbeidsrelasjonen mellom Norges KFUK-KFUM og Den norske kirke. Vi ser det som en del av vårt oppdrag å drive alt fra trosopplæringsarbeid til ukentlige programmer og andre arrangementer i samarbeid med Den norske kirke, lokalt i den enkelte menighet, på regionalt nivå i bispedømmene, og gjennom strategisk samarbeid med Den norske kirke på nasjonalt nivå.

Denne nye lovformuleringen innebærer imidlertid ingen form for operasjonell forpliktende binding til Den norske kirke. Vår kirkelige og teologiske forankring i Norge har et annet sikte. Den gir oss først og fremst et ståsted og orienteringspunkt, uten at det er tvil om vår organisatoriske og ideologiske selvstendighet, og vår selvfølgelige rett til å også organisere enheter og virksomheter utenfor rammen av Den norske kirke.

Jo tydeligere vi er på det kristne formål i "Paris-erbasis" og de andre grunnformuleringene i YWCA og YMCA, har vi funnet det klokt å ha denne primære kirkelige og teologiske posisjonen i norske sammenheng. Det gjør oss best i stand til å videreføre våre etiske standarder og sikre en tilstrekkelig konsistent tros- og verdiformidling. Det gjør det også enklere for oss å handle økumenisk og dialogisk i det norske samfunn.

Den nye og tydeligere balansen mellom vår økumeniske åpenhet og vår primære forankring i Den norske kirke gir blant annet følgende helt praktiske følger:

Ansatte

Norges KFUK-KFUM vil fortsatt gjøre ansettelse innenfor vår samarbeidsrelasjon med Den norske kirke. På samme måte vil vi også kunne gjøre ansettelse i samarbeid med andre kristne trossamfunn.

Trosopplæring

Leveranser til Den norske kirkes trosopplæring vil fortsatt være et fokusert område for Norges KFUK-KFUM. Vi tror at både Den norske kirke og Norges KFUK-KFUM vil tjene på å videreutvikle et samvirke innenfor dette og andre felt. Samtidig har vi kompetanse på programmer og metodikk som også kan være en viktig ressurs for andre kristne trossamfunn som ønsker å etablere eller videreutvikle sin satsning på trosopplæring.

Enheter og arrangementer

Vår nye identitetsparagraf betyr at enheter, programmer og arrangementer oftere vil legge til rette for økumenisk fellesskap av ulik karakter. Det vil blant annet medføre at vi vil etablere gode praksiser for deltakere fra andre kristne trossamfunn enn Den norske kirke, eksempelvis i gjennomføring av nattverd på større eller mindre arrangementer.

Forståelse og samarbeid

Norges KFUK-KFUM med sin posisjon, sitt nettverk og sin ideologiske plattform, vil spille en sentral rolle i arbeidet for å fremme økt forståelse og samarbeid mellom unge kristne mennesker fra ulike kirkesamfunn.

OPPDRAGET

Det mangler ikke på oppgaver som hver dag kaller på våre ressurser og vår kreativitet. I Norges KFUK-KFUM har vi med vår nylig vedtatte langtidsstrategi fått metoder og programmer som vil medføre mye arbeid og nye satsinger for våre mange frivillige og ansatte medarbeidere. Andre og liknende "lister" over oppgaver gjør seg snart gjeldende i møte med Den norske kirkes virksomhet på alle nivåer. Reformene er mange og planene er fler, strategier og mål som igjen utløser et bredt behov for innsats, kommer til tider så

hyppig at det går inflasjon i dem.

Gode strategier er ikke alt som skal til. Strategier må gjennomføres og virkeliggjøres før vi vet sikkert om de var gode eller dårlige. I vår feiret vi trosopplæringsreformens ti første år, de fleste steder har gudstjenstereformen gitt nye lokale grunnordninger for menighetenes gudstjenesteliv og til høsten kommer salmeboken. Uro over at kirken ikke evner å mobilisere unge mennesker til deltakelse og levende tro var en avgjørende og direkte foranledning for disse reformene.

Reformarbeidet har kostet svært mye, i både arbeidstid og penger. Var det verdt det? Hvor mange kan med hånden på hjertet si at dette har gitt den ungdomsvekkelsen, den bølgen av barn og ungdoms deltakelse og entusiasme som var drømmen? Den kirkelige årsstatistikk og barne- og ungdomsorganisasjonenes rapporter tyder dessverre på at den ønskede effekten har uteblitt. Kan hende er vi blitt så opptatt av alle oppgavene at vi ikke er nok bevisst selve oppgaven, eller rettere sagt, oppdraget: Å bygge Guds rike blant og av unge mennesker, - ikke gjennom vedtak, men ved å delta selv.

Vi ser det gang på gang i Norges KFUK-

KFUM: Det er innsatsvilje og arbeidslyst det kommer an på, unge og voksne mennesker som er villige til å bruke av sin tid, sin oppmerksomhet, sine krefter og sitt engasjement. Jesus kaller oss mennesker til å være etterfølgere, ikke tilhengere. Der barne- og ungdomsarbeidet blomstrer, er det ledere som har vilje til å stå på, som ser hvor avgjørende det er å vise unge mennesker tillit og gi dem ansvar uten selv å bli borte. Der unge menneskers tro og engasjement brenner, er det ledere som er mer opptatt av innhold enn form, som gjennom ærlighet og vitnesbyrd framstår som gode og troverdige forbilder, og som vet å forkynne et helt og usminket evangelium.

Norges KFUK-KFUM vil uten forbehold samarbeide med Den norske kirke om dette oppdraget. I arbeidet med vår langtidsstrategi så vi tidlig at vi må vite hvorfor vi vil gjøre det vi vil. Oppdraget er alltid viktigst. Oppgavene må aldri skygge for oppgaven.

For nærmere informasjon om Norges KFUK-KFUMs langtidsstrategi:

<http://kfuk-kfum.no/side1/artikkel3308>

ARBEIDSLØSHETEN

LEDERARTIKKEL VED REKTOR OLAV SKJEVESLAND, 26.02.1983 (S 89–91)

”Så renner solen Da går mennesket til sin gjerning for å gjøre sitt arbeid til det blir kveld.” Denne poetiske passasje fra Salme 104 antyder det selvfulgelige i Bibelens forståelse av mennesket som en *arbeidende* skapning.

Men i grell kontrast til denne bibelske skapelsessalme står dagens dystre virkelighet

på arbeidsmarkedet. Vi er brutalt kastet ut i en arbeidsløshet som vi inntil for få måneder siden neppe ville trodd kunne ramme oss.

Muligheten for arbeid er av helt fundamental betydning i et menneskeliv. Vi skal riktignok ikke glemme at noen, av psykiske og fysiske årsaker, er satt utenfor det sedvanlige arbeidsliv. Vi skal

derfor ikke hen falle til den filosofi som takserer mennesket etter hva det *gjør*, og ikke for hva det *er*. Likefullt står det fast at arbeidet er grunnleggende for menneskets selvforståelse og livs-mening.

I teologisk perspektiver arbeid og kultivering en del av Skaperens oppdrag til mennesket. Ja, arbeidet er en del av Guds fortsatte skapelse, som både troende og ikke-troende tar del i. Arbeidet er en viktig side ved menneskets selvrespekt og selvrealisering. Og arbeidet binder oss sammen i et tjenende fellesskap for hverandre.

Arbeidsløsheten er således – ut fra både sosial og teologisk betraktningensmåte – en påtrengende utfordring til kirken.

Men hva kan vi som kirke, realistisk sett, gjøre i den foreliggende situasjon? Vi vet at arbeidsløsheten er et ytterst innfløkt problem. Den skyldes et knippe av økonomiske årsaker, rammet inn av en kraftig internasjonal lavkonjunktur. Dette gjør at kirken må vokte seg for de platte og ukvalifiserte fremstøt. Utspill som i verste fall bare kan bekrefte enkelte observatørens forutinntatte mening om kirkens manglende kontakt med dagens virkelighet.

Men situasjonens alvor tilsier utvilsomt at vi tar inn over oss den situasjon som nå er i ferd med å skape depresjon - sannsynligvis langvarig - i mange lokalsamfunn. Vi må teologisk ta temaet arbeid og arbeidsløshet opp til belysning - og praktiskkirkelig engasjere oss i menighetene, ut fra de stedlige vilkår.

Nærgående og sterkt bør kirken kaste to sentrale spørsmål inn i de nøkterne økonomiske overveielser som nå foretas i flere industri-samfunn: Fins det et minstemål av økonomiske forutsetninger for å holde i gang en bedrift som er av vital betydning for lokalmiljøet? Og: Er det ikke mer menneskeverdig og realøkonomisk gunstigere å opprette krise-arbeidsplasser fremfor å henvise arbeidsledige til rene trygdeutbetalinger?

Dessuten bør menighetene selvsagt vise solidaritet med kommunenes anstrengte økonomi i den nåværende situasjon, og således utøve måtehold i kirkebudsjettene. Selv om de kirkelige formål ofte ikke har fått de kommunale ut-

tellingeringer som man mente å ha rettmessig krav på.

Med sikte på arbeidsmarkedet for fremtiden, er det i det minste tre felter som utfordrer det kirkelige engasjement.

For det første gjelder det utviklingen innenfor industrien, og de krav om strukturelle omstillinger som nå kommer med styrke. Fremtiden ligger i en industri på høy-teknologisk nivå, heter det. Her må kirken i debatten sørge for å holde levende noen kritiske spørsmål: Er det for en hver pris riktig at det teknologisk mulige også blir det praktisk *nødvendige*? Kan vi foreta en industriell omstilling som i det lengste forsøker å opprettholde eksisterende lokalmiljøer? – Vi vet nok om de problemer som oppstår hvor stabile samfunn brytes opp, og skaper rotløshet som resultat.

For det annet: Hvordan skal vi fordele det «volum» av arbeid som fremtidens marked *faktisk* vil tilby? Må arbeidstiden for store grupper forkortes for å gi mulighet for bred sysselsetting? Hvordan kan vi som kirke eventuelt bidra til å styre en slik omstillingsprosess?

For det tredje bør kirken forsøke å utvirke en oppvurdering av arbeid som tradisjonelt har hatt lav status: ulike typer av omsorgsarbeid, miljøarbeid, støttefunksjoner. Det er mulig å tenke seg en stor og vesentlig ny yrkesgruppe i støtte- og omsorgsfunksjoner *utenom* de kostbare og i antall utilstrekkelige institusjoner vi har i det norske samfunn. Vi kan på denne måte få til en kvalitativt bedre omsorgstjeneste, virkeliggjort i menneskers eget nærmiljø.

Til slutt skal det pekes på at kirken i og med økende arbeidsledighet også har fått en viktig kultur-diakonal utfordring. I en tid hvor tendensen trekker i retning av menneskers isolasjon og selvinnstilt, bør menighetene forsøke å få til og støtte fellesskapsfremmende tiltak i lokalmiljøene. Å skape den positive, meningsfulle og kultur byggende fritid, blir et gigantisk løft i fremtiden. – Enn om vi som kirke kunne tilføre noe vesentlig i *den* prosessen?

Forøvrig er bladets spalter åpne for meningsutveksling og rådslagning i den situasjon vi som kirke er stilt overfor i og med den økende arbeidsledighet.

FRA BOKFRONTEN

PETTER SKIPPERVOLD: FENOMENET BIBELEN

INNBINDING: HEFTET

UTGIVELSEÅR: 2013

ANTALL SIDER: 122

ILLUSTRATØR: ANDREAS BREKKE

FORLAG: IKO-FORLAGET

Målet med boken "Fenomenet Bibelen" er ifølge forfatter Petter Skippervold å gi en innføring i hvordan Bibelen kan leses ulikt, avhengig av hvordan man nærmer seg de bibelske tekstene. Forfatteren tar utgangspunkt i at Bibelen er en viktig bok på mange arenaer. For noen

mennesker er den grunnlaget for en personlig gudstro, men Bibelen er også en referanse for kulturen vi er en del av, uavhengig av hvilket livssyn man måtte ha. Forfatterens antagelse er at mange bibellesere trenger et metodisk verktøy for lesning av Bibelen, slik at man selv kan lese Bibelen og forstå den gamle bokens særpreg bedre.

"Fenomenet Bibelen" er utviklet som bidrag til pensum for "Trosopilotene", et studietilbud som Det teologiske fakultet tilbyr for frivillige og ansatte trosopplærere, forteller Skippervold til www.kirken.no. Bokens målgruppe er altså trosopplærere, samt ansatte og andre som er interessert i Bibelen og hvordan Bibelens tekster kan formidles i dag.

Forfatterens metodiske grep for å lese Bibelen innebærer tre perspektiver, nemlig i, bak og foran teksten. Perspektivet "i teksten" har fokus på hva som faktisk skjer i teksten, aktørene, hendelsesforløpene og det som faktisk står der. "Bak teksten" handler om den historiske sammenhengen teksten står i. "Foran teksten" handler om hvordan teksten er aktuell i møte med menneskers liv i dag. Tekstene som er valgt til fordypning, er hovedsakelig fra Første Mosebok. Her finner vi fortellinger fra Det gamle testamente, som er viktige i trosopplæringen. Boken har også med et kapittel om Bibelens historie og et avsluttende kapittel om nattverden. Kapitlet om nattverden er spennende og interessant, men det gir seg ikke nødvendigvis helt selv hvordan dette kapitlet passer inn i bokens helhet.

"Fenomenet Bibelen" er en relativt liten og lettlest bok med en innbydende og moderne form. Det er valgt et grafisk uttrykk som muligen appellerer mer til yngre lesere enn de litt eldre. Gjennom boken dukker det opp illustrasjoner med humoristisk preg. Bokens uttrykk kan virke litt "lett", men innholdet er til gjengjeld ganske grundig. Språket flyter godt og gjør innholdet tilgjengelig også for den som ikke har god kjennskap til Bibelen fra før. Gjennom boken finnes små refleksjonspauser som inviterer til egenrefleksjon eller refleksjon i gruppe.

Metoden "i, foran, bak teksten" er et konstruktivt og godt grep i møte med bibeltekstene. Forfatteren deler viktig bakgrunnsinformasjon om tekstene. Det gis imidlertid få henvisninger til kildene for hvor dette er hentet fra, noe som gjør det vanskelig å etterprøve informasjonen og arbeide videre med materialet på egen hånd. Som en første innføring til det bibelske materialet kan

det likevel fungere greit, selv om jeg som leser av og til sitter med en opplevelse av å skrape på overflaten av interessant fagstoff.

Petter Skippervolds engasjement for å spre leseglede knyttet til Bibelen er smittende. Selv om boken "Bibelen som fenomen" kanskje gaper over et i overkant stort prosjekt i et litt trangt format, kan boken være et godt redskap for trosopp-

lærere som har i oppdrag å skru fra hverandre og sette sammen Bibelens tekster i møte med dagens mennesker og kultur. Boken kan leses alene, men jeg vil tro at utbyttet vil være størst i kurs-sammenheng eller i en gruppe.

Idun Strøm Sefland
Universitetslektor og praksisleder ved MF

SØNDAGSTEKSTEN

ELIN LUNDE - GUNHILD HUGDAL MARCHEN - HILDE BARSNES - TORE SKJÆVELAND

15. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN - 16. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN
17. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN - 18. SUNDAG I TREEININGSTIDA

15. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

1. SEPTEMBER 2013

Prekatekst: Rut 1,7–11.16–19a.

Lesetekster: 1 Kor 13,7–13; Joh 15,9–12

Liturgisk farge: Grønn

TIL DAGEN

Kjærlighet og trofasthet er viktige stikkord denne søndagen. Det handler om Guds trofasthet, men også vår kjærlighet og trofasthet mot hverandre. Som lesetekster har vi fått selveste Kjærlighetens høysang fra 1 Kor 13 og Jesu bud fra Joh 15: "Dere skal elske hverandre slik som jeg

har elsket dere." Som prekatekst presenteres vi for en eksempelfortelling fra Ruts bok – en fortelling om kjærlighet og trofasthet i praksis. Dette kan være en søndag hvor vi setter fokus på omsorgen vi kan gi hverandre i de nære relasjoner, men også det ansvaret vi har for dem som trenger vår kjærlighet og som trenger vår trofasthet.

TIL TEKSTEN

Teksten fra Ruts bok, som vi får denne søndagen, er ny i tekstrekkene. Og allerede første gangen den er med, skal vi få preke over den. Ruts bok, fortellingen om moabittkvinnen Rut, er en vakker fortelling i Det gamle testamentet. Som en repetisjon av barnelærdommen handler den om Elimelek fra Betlehem, som ser seg nødt til å forlate hjemmet sitt i Betlehem sammen med sin kone Noomi og deres to sønner, Mahlon og Kiljon. Han bosetter seg i Moab på grunn av hungersnød i sitt eget hjemland. Ikke lenge etter

dør Elimelek. Der i Moab gifter sønnene seg med kvinnene Orpa og Rut. Ulykken rammer igjen Noomi ved at begge sønnene dør etter ti år. Der blir hun sittende alene i fremmed land med sine to barnløse svigerdøtre. Noomi vender tilbake til sitt eget land. Rut blir med henne og gifter seg med bonden Boas. Sammen får de sønnen Obed. Boken avslutter med slektstavlen som forteller at Obed fikk sønnen Isai som fikk sønnen David, som vi kjenner som kong David. Rut blir stammor for Jesus!

Vår prekentekest handler først og fremst om forholdet mellom Noomi og Rut. Begge svigerdøtrene brøt opp sammen med Noomi, for hva hadde vel de tilbake i Moab etter at ektemennene, forsørgerne var borte? Noomi insisterer på at de skal snu og vende hjem "hver til sin mors hus" i stedet for det mer vanlige "fars hus". Uttrykket reflekterer noe av morens sentrale rolle i hverdagslivet (Se også 1 Mos 24,28 og Høys 8,2). Noomi har selv en slik sentral rolle som blir tydelig i det hun ikke går til en mannlig slektning for å skaffe ny ektemann til svigerdøtrene, men derimot tar saken i egne hender. Noomi ber om at Herren måtte vise godhet (*hesed*) mot dem, slik de hadde vist godhet både mot henne og hennes sønner som nå var døde. *Hesed*, som betyr en trofast godhet, er et viktig tema både i boken som helhet og i vår tekst. De lærde er uenige i om det handler kun om en frivillig trofasthet, godhet, eller om det også er forpliktelse, paktstroskap i uttrykket. Et annet sentralt ord i teksten er ordet *menuhab* som betyr trygghet eller sikkerhet. I enkelte oversettelser er ordet også oversatt med ro, eller silence i engelske oversettelser. Noomi ber om trygghet for svigerdøtrene, eller et hjem hvor en kan leve i fred og bli tatt vare på fra dag til dag uten grunn til indre uro og bekymring. Inn i den tidens kultur var det "hver i sin manns hus". Det var vanlig at barnløse enker ble tatt hånd om i familien ved at en svoger eller annen nær slektning tok kvinnen til sin egen kone. Orpa lytter til Noomi og vender tilbake. Fortellingen sier oss ingenting om hva som venter henne. Rut derimot er fast i sin sak: Hun vil stå sammen med Noomi og vil ikke forlate henne. Her følger de kjente ordene i dialogen

mellom Noomi og Rut: "Dit du går, vil jeg gå, og hvor du bor, vil jeg bo. Ditt folk er mitt folk, og din Gud er min Gud." Noomi skjønte at Rut mente det hun sa, og lot henne følge henne, og sammen gikk de videre til Betlehem. Betlehem fikk igjen sin rette betydning, brødhuset.

TIL PREKENEN

Fortellingen

Det er sjelden vare å få preke fra Ruts bok. Den utfordringen kan vi bruke til å løfte frem denne kvinnen som ble stammor for Jesus. Det må være en særlig grunn til at denne fortellingen er kommet med i GT som en egen bok. Ruts liv er et liv som er verdt å fortelle. Det er en moabitt, en hedningkvinne, i Jesu stamtre. Gud brukte en hedningkvinne i sin frelsesplan. Noen kjenner henne kanskje fortsatt fra barnelærdommen, og kan bli beriket av å høre den igjen. Så denne søndagen vil jeg være tekstnær og fortelle om Rut. I fra barnelærdommen kjenner også noen til sangen om Daniel og Rut: "Og jeg vil ligne Daniel, og jeg vil ligne Rut, for Rut hun var så god og sann osv." Men hva er det så ved Rut som er å trakte etter?

Svigermor på kjøpet

Forholdet til svigermor har opp igjennom tiden vært tema for mange historier og sanger, og sjelden blir det skildret som særlig godt. Tvert imot skrives det bøker om hvordan takle svigermor, og svigermorvitser utgis for å holde humøret oppe i møte med vanskelige svigermødre. Det er nok ikke bare for moro skyld at temaet ofte tas opp, men fordi mange opplever relasjonen til svigermor som vanskelig. Dette er trolig et tema som mange også i kirkebenken kan kjenne seg igjen i. Det er svigermødre som legger seg for mye borti den nye familiens dagligliv, og det er svigermødre som ikke klarer å gi slipp på sønnen sin. Kanskje vi kan bidra med en oppfordring til å tenke igjennom forholdet til svigermor og prøve seg selv på Ruts holdning til sin svigermor. Og i det kommer også spørsmålet om hvordan vi tar vare på våre gamle. På den andre siden går utfordringen til alle de som er svigermødre. Hvordan er jeg som svigermor? Noomi

satte begge svigerdøtrene fri til å ta egne valg, og lot dem velge. Til den som er svigermor, kan det være en påminnelse om å tenke igjennom sin rolle. Setter jeg mine svigerdøtre ”fri”?

Trofasthet og forpliktelse

Rut så det som et ansvar ikke å forlate svigermoren, selv etter at hennes egen mann var død. Hun valgte å stå der trofast. Vi vet ikke noe om disse to kvinnes ”kjemi”, men vi hører noe om trofasthet og kjærlighet, en trofasthet som er grunnfestet i noe utenfor Ruts egne følelser for svigermoren. Hvorvidt hun opplever det som frivillig eller som en del av en forpliktelse, forteller ikke teksten oss. Det som er av betydning, er at hun gjør det av et oppriktig hjerte. Et viktig tema er hva som skjer med oss dersom den godhet som Rut er et eksempel på, ikke lenger har plass mellom oss. Helen Bjørnøy fikk følgende spørsmål i et intervju med avisen Vårt Land idet hun fikk stillingen som fylkesmann i Buskerud: Hva er vår tids største tabu? Hun svarte: ”Det vanskeligste i vår tid er kanskje å snakke om hva forpliktelse betyr for oss mennesker i ulike relasjoner.” Et viktig sitat av en påtroppende fylkesmann som også har brukt mange av sine yrkesaktive år for å gjøre livet bedre for de minste i samfunnet. Så selv om det er et vanskelig tema å snakke om, så la oss gjøre det denne søndagen. Når følelsene går opp og ned, trenger vi en forpliktelse som ligger utenfor oss selv, som styresnor for de valg vi tar – som mannen som fikk spørsmålet av sin kone: ”Elsker du meg?” Hvorpå han svarte: ”Jeg elsker deg fordi du er min kone!” Hun kunne nok heller ha ønsket seg svaret at jeg elsker deg fordi du er den vakreste og beste kona jeg kunne ønske meg, som jeg alltid vil være stormende forelsket i. Men slik fungerer det ikke i de menneskelige relasjoner. Slik er det hverken i ekteskap som begynner med stormende forelskelse, i forhold til barn, annen familie og venner. Følelsene svinger, og der følelsene blir styresnor, er det lett å bryte ut og overgi hverandre til ensomhet og savn. Det er bare én som har en kjærlighet og trofasthet som aldri tar slutt. Det er Guds kjærlighet. Vi trenger forpliktelse.

Når Gud er stille

Rut opplevde ingen klar tale fra himmelen om å forlate landet sitt. Gjennom sin mann og hans familie som nå kun besto av hans mor Noomi, ble hun kjent med deres Gud som skapte tro, og hun kunne si til sin svigermor: ”... og din Gud er min Gud.” I tro forlater hun landet sitt og følger Noomi, uten et klart løfte om velsignelse. Abram forlot også landet sitt (1 Mos 12,1), men han gikk på løftet han hadde fått fra Gud. Slik sett er kanskje Rut et enda større forbilde i tro enn det Abram var. Det er ikke mange av oss som får løfter idet vi blir kalt. Det er heller ikke så mange av oss som får det tydelig på veggen hvem vi skal vise troskap. For de fleste av oss handler det om å gå i tro. For Rut handlet det om å gå i tro, drevet av kjærligheten til den Gud hun var blitt kjent med, og kjærligheten (og kanskje også forpliktelsen) til sin svigermor. Rut blir velsignet. Det får vi ikke vite i dagens tekst, men noe av det får vi se inn i ved å lese hele Ruts bok. Hun får en mann som gir henne den tryggheten hun trenger. Hvor mye kjærlighet og varme følelser det var i det forholdet, får vi ikke vite, men hun blir også velsignet med en sønn. Mange slektsledd senere viser velsignelsen seg i kong David som senere blir stamfar for verdens frelser.

”... som jeg har elsket dere”

Vi kan aldri elske som Gud. Det er bare hans kjærlighet som er fullkommen. Men vi kan bruke de bibelske eksempler som er gitt oss, til å inspirere oss til, ja, drive oss til kjærlighet og trofasthet. Og vi kan la Guds kjærlighet virke i oss og gjennom oss idet vi hører Jesu ord: ”Dere skal elske hverandre som jeg har elsket dere.”

FORSLAG TIL SALMER

706 Til kjærleik Gud oss skapte
223 Kjærlighet er lysets kilde
494 Å, for djup i Jesu kjærleik
715 Himmelske Far, du har skapt oss
531 Velsigna band som bind

ELIN LUNDE
STUDENTPREST, MF
ELIN.LUNDE@MF.NO

16. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

8. SEPTEMBER 2013

Prekatekst: Matt 11,16–19

Lesetekster: Ordsp 9,1–5; 1 Kor 1,18–25

Liturgisk farge: Grønn

NÅR GUD FORSTYRRER DET RELIGIØSE LIV

En Gud som vandret rundt blant vanlige mennesker, som en religionskritisk snekkersønn, en storeter og vindrikker, venn med tollere og syndere. Vår Gud som gikk på besøk dit ingen andre ville komme, og som på mange måter forstyrret det religiøse livet i sin samtid. Jeg har prekt en del over slike og lignende tema i min tid som prest – om den Jesus som brøt med sin samtids religiøse normer og idealer, ikke overholdt sabbatsreglene, fikk strykkarakter i forhold til datidens religiøse testspørsmål og ikke var åndelig eller from nok. Selv har jeg nok prekt meg litt tom om akkurat disse temaene, brukt dem opp for en stund og ønsker å utfordre mer. Og på samme tid så er vel også nettopp det å løfte fram det livsbejaende og ekte livsnyttende kontroversielt og utfordrende nok i vår tid? Å leve og å nyte skjer i våre dager mye på kapitalismens og prestasjonssamfunnets betingelser, og defineres av disse størrelsene.

SORGEN OG GLEDEN

Prekateksten for denne søndagen bruker sterke bilder på både sorg og glede. I vers 16–17 omtaler Jesus sin samtid med ordene ”denne slekt”. ”Denne slekt” har ofte negative konnotasjoner og brukes når Jesus har noe han vil kritisere. Jesus sammenligner sin samtid med barn som leken har gått i stå for. Sannsynligvis har Jesus observert barn som lekte dette, bryllup og begravelse. Slik sett gir teksten et fascinerende bilde av barns lek for 2000 år siden. Bryllup lekes det vel fortsatt

(gjørne med Barbie-dukke i hovedrollene, observerer jeg), men begravelse forekommer nok langt sjeldnere, og det sier oss noe om vårt forhold til døden i 2013.

Teksten som helhet tegner et bilde av folkets reaksjon på både døperen og Jesus. De har begge møtt motstand i Guds folk. Den ene kalte til bot og omvendelse, den andre til fest og frelse. Johannes kom som endetidsprofeten og vei-rydderen. Jesus var noe helt annet, men begge møter den samme motstanden. Så i vår tekst vender Jesus seg fra omtalen av Johannes til å beskrive noen av reaksjonene på døperen og ham selv.

I vers 18 viser Jesus derfor til døperens strenge fastepraksis; han verken spiste eller drakk. Jesus bruker bildet på sorg og begravelse for å belyse forholdet mellom døperen og folket. Faste var vanligvis knyttet til det å sørge eller gjøre bot, og folket hevdet at døperen var besatt, og avviste ham og det budskapet han hadde.

I vers 19 kontrasterer Jesus seg selv, sin forkynnelse og framturen med Døperens (Se også Mark 2,18–20!). Jesus innbød til Guds rike og brukte bilder som bryllup og festmåltid. Jesus var venn med tollere og syndere (Luk 5,30) og ble møtt med stigmatiserende anklager fra sine motstandere. ”Storeter og vindrikker” gir assosiasjoner til uansvarlig latskap og manglende selvdisciplin, og var ingen ærestittel den gang som i dag. Det er ellers verdt å nevne at 5 Mos 21,20 foreskriver dødsstraff ved steining for sønner som passet til karakteristikken ”ødsel og drikkfeldig”.

I siste del av vers 18 taler Jesus om ”visdommen” i bestemt form og hunkjønn. Ordet viser til Guds visdom, den som spilte en rolle ved skapelsen av verden. De ulike kommentarene jeg har lest, mener at tanken nok er at både Jesus og døperen representerer Guds visdom, som en del av Guds frelsesplanen som Guds visdom står bak.

MORALSKE DOMMER PÅ AVSTAND

Dagens tekst gir også mulighet til å tematisere de moralske dommene vi gjør på avstand, hver dag og hele tiden. Jesus beskriver ”denne slekt”

som observerende og distansert. De fulgte med, men lot seg ikke engasjere. I den grad de lot seg engasjere, handlet det om overfladiske ting. ”Vi spilte fløyte for dere, men dere ville ikke danse. Vi sang sørgesanger, men dere ville ikke klage.” Denne distansen er neppe fremmed i vår tid. Den moralske distansen, det overfladiske engasjementet og de moralske dommene vi feller på avstand, er temaer det er mulig å dvele ved og aktualisere denne dagen. Dette er relevant stoff også i vår tid, og mange kan nok kjenne seg igjen i den moralske distansen som beskyttelsesmekanisme og daglig fristelse. Nærheten og engasjementet, det å være til stede i livet her og nå, er på mange måter skremmende. Og avstandens løsning er kanskje en enda større fristelse i dagens individualistiske tid hvor strukturelle problemer ofte omtales som individuelle nederlag. Her kan det også være fint å trekke linjer til visdommen og likegyldigheten og si noe om likegyldighet som synd og fristelse. Det er ikke først og fremst det å nyte livet vi burde frykte eller advare mot; det er likegyldigheten og avstanden som representerer den virkelige trusselen mot vår neste. Å virkelig leve, kaste seg ut i livet på både godt og vondt, er moralsk utfordrende så det holder.

MÅLTIDET OG FESTEN

I min menighet er det konfirmasjon denne søndagen i september. Jeg tenker at teksten er vel egnet også til en slik festdag, og at den gir en fin mulighet til å peke på at kristen tro er livsbejaende og livsnær. Her er det også mulig å løfte fram måltidet og festen som bilde og metafor for Guds rike.

I skrivende stund ser jeg tilbake på fire års prestedtjeneste som snart går mot slutten. Kanskje har jeg vært spesielt glad i de bibeltekstene som åpner opp for å understreke skapelsesteologien, bekrefte inkarnasjonen og gi mennesket rom til – og lov til – å leve det hellige, alminnelige livet. Kanskje har dette med min bakgrunn å gjøre; jeg fikk med meg litt i meste laget av det asketiske og pietistiske. Så mye av min barnetro og ungdomstro handlet om forbud og regler. Også i våre dager er nok kulturen sterkt preget av den lutherske pietismens intense og overdrevne frykt

for hedonisme – i hvert fall gjelder det den livsnyttelse som ikke bidrar til økonomien og BNP. Så kanskje kan vi benytte denne dagen til å utfordre til ekte livsnyttelse og livsengasjement. Utfordre til nærvær og tilstedeværelse i nået, til å leve heller enn å pusse opp huset, til å søke måltidsfellesskap heller enn å dra på shopping (for å si det litt banalt, men likevel...). Kanskje kan vi bidra til å gi legitimitet til noe så enkelt som å leve, nyte og engasjere seg i livet slik det er? Jeg tror at kirka har mye ubrukt potensial på dette området, som en av samfunnets siste prestasjonsfrie sfærer – i en tid hvor også hjemmet som hvilested og prestasjonsfrie sfære trues. Kanskje kan kirka være med og bidra til at folk senker skuldrene og tør leve det hellige, alminnelige livet i et samfunn hvor mange unge brenner seg ut på selvrealisering og framtidsdisiplinering. Dagens tekst holder opp for oss et viktig gudsbilde, av den Gud som gir legitimitet til det å leve og nyte livet og være til stede med nærvær og engasjement i hverdagen. Hva er et godt liv? Det er det også mulig å snakke noe om i dagens preken.

Salme: Håpstango/ Fordi han kom og var som morgenrøden – *fordi han lo når barna sang og danset, og spredte liv som prester ikke sanset*

GUNHILD HUGDAL MARCHEN
KAPELLAN I RÆLINGEN
GUNHILD.HUGDAL.MARCHEN@
RALINGEN.KIRKEN.NO

17. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

15. SEPTEMBER 2013

Prekentekest: Mark 5,35–43

Lesetekster: Esek 37,1–5.10–14; Fil 1,20–26

Fortellertekst: Joh 11,1–44

Liturgisk farge: Grønn

"TALITA KUMI!"

"LILLE JENTE, JEG SIER DEG: STÅ OPP!" STEMMEN SOM GIR HÅP!

Ikke et sånt "det går nok bra, skal du se"-håp, eller alt har en mening! Men den stemmen som kommer til oss gjennom støyen, tårene, travelheten, tomheten, usikkerheten og kravene, den guddommelige stemmen som hvisker ord om håp i øret vårt når alt håp tilsynelatende er ute. Stemmen, den guddommelige stemmen, kjent og ukjent samtidig, den som får lyden til å bevege seg fra øret og gjennom kroppen på kjærlighetens bølger. Den får musklene til å slappe av, berører hjertes finjusterte strenger og får det til å slå i takt med musikken som spilles der inne når håpet tennes på nytt! Stå opp, menneskebarn! Du har fått livets gave! Ta hånden min! Dans deg gjennom natten til dagen gry! Dans, lek og lev i Guds favn!

FRYKT IKKE, BARE TRO!

Vår prekentekest står i sammenheng med fortellingen om kvinnen som rørte ved Jesu kappe og ble frisk igjen, og vi finner disse fortellingene også hos Matteus og Lukas.

Vers 35: Jairus får beskjed om at hans datter er død, og hans håp om at Jesus kunne gjøre henne frisk igjen, blir knust. Og han får det tøffe spørsmålet: "Hvorfor bryr du Jesus lenger?" Håpløsheten dirrer i luften i starten av fortellingen, men det er også denne som baner veien for Jesus å kunne gi henne livet tilbake igjen.

Vers 37: Det er kun den indre kretsen av disipler som får følge ham til Jairus' hus. Det er disse som også er med når Jesus blir forklaret, og i Getsemane.

Vers 38: Det er oppstyr og folk gråter og jamrer seg. Det bekrefter at jenta allerede er død når de kommer til huset, og de møter mennesker som sørger og gråter.

Vers 39: "Barnet er ikke dødt; hun sover." Selv om historien synes å fortelle om en oppvekkelse fra de døde, kan vi ikke helt utelukke muligheten om at Jesus hadde guddommelig innsikt i hennes tilstand, og at hun kan ha vært bevisstløs eller i koma. Men historien ville da ha vært at hun ble frisk igjen mot alle odds og mot bedre vitende for alle som var der.

Vers 40: "De lo av ham." Dette viser det sterke uttrykket til folkemengden og høyner det ekstraordinære ved det Jesus er i ferd med å gjøre. Foreldrene er med inn som vitner i tillegg til Peter, Jakob og Johannes. Alle synes å dele oppfatningen om at jenta var død.

Vers 41: "Talita kumi" er en arameisk frase. Bruken av arameiske uttrykk er vanligvis tolket som et antikt trekk ved Markus-evangeliet, men når det gjelder en underfortelling, har mange også argumentert for at det fungerer som magiske ord. "Stå opp" – verbet egeirien er ofte brukt i NT for Jesu oppstandelse og antyder at denne fortellingen også er symbolsk viktig i den sammenheng.

Vers 42: "Straks reiste jenta seg og gikk omkring." Jenta sin handling og folket sin reaksjon "De ble helt ute av seg av undring," bekrefter realiteten i underet. Verbet som blir brukt for å beskrive hennes handling "aneste", er en del av NT-vokabularet for oppstandelse. Opplysningen om at hun er 12 år, viser sammenheng med den forrige historien, Mark 5,25.

Vers 43: "Men han påla dem strengt at ingen måtte få vite dette." Dette påbudet om ikke å snakke om det som var skjedd, kan bli tatt som en indikasjon på at jenta kun sov, og at den vanlige oppfatningen var at hun ikke var død; men Jesus ga som kjent flere ganger påbud om at de ikke skulle fortelle om underne for at ikke folk

skulle få en gal oppfatning av ham. Men en slik rasjonalistisk tilnærming var neppe Markus sin tanke, og dette påbudet er best forstått i kontekst av at Markus var opptatt av at folk skulle ha den rette forståelsen av Jesus sin identitet, som inkluderte korset.

”Han sa at de skulle gi henne noe å spise.” Denne detaljen bekrefter underrets realitet, at hun faktisk levde og kunne ta til seg mat, og Jesus sin omsorg for henne og alle mennesker.

LESETEKSTENE

Alle tekstene denne søndagen omhandler temaet liv og død. I teksten fra brevet til filliperne er fokuset på livet her og nå viktig, selv om vi ser frem til det evige livet hos Gud. Det er et viktig perspektiv at i alt vårt håp om nytt liv er også det livet vi lever her og nå, fullverdig og viktig. Vi skal leve og dø i Kristus. Vi har som kristne allerede del i det evige livet her og nå. Vi bærer ved Kristus evigheten i våre hjerter. Vi har en oppgave å tjene hverandre og fortelle kjærlighetenes budskap gjennom våre liv til alle mennesker rundt oss.

I Esekiel-teksten er håpet sterkt til stede om at alt som er dødt, både legemlig og åndelig, skal få nytt liv, at gravene skal åpnes og en skal få stige opp av dem. I vers 4 og 5: ”Tørre, knokler, hør Herrens ord! Så sier Herren Gud til disse knoklene: Se! Jeg lar det komme ånd i dere, så dere blir levende.” I vers 14: ”Jeg gir dere min ånd så dere blir levende, og lar dere finne hvile i deres eget land. Da skal dere kjenne at jeg, Herren, har talt og satt det i verk, sier Herren.”

PREKEN - HØST - HÅP - NYTT LIV!

Jesus tar den lille jenten i hånden. Den kraftløse hånden hviler i Guds, i et øyeblikk der jord og himmel møtes, død og liv. Så nær kommer Gud oss i livet og i døden, at han tar hånden vår, og hud berører hud. Livgivende, skapende kraft utgår fra ham som er livet, og gis i gave til den lille jenten. Varmen fra Guds hånd får blodet til å strømme i kroppen hennes og hjertet til å slå. Men han holder ikke henne bare i hånden; han sier også til henne: Stå opp! Stå opp, til nytt liv! Gå omkring! Spis!

Høst – vinter – vår! Død og liv! Jesu død på korset var heller ikke de siste ordene fra mannen fra Nasaret. Da han ble korsfestet, led han samme skjebnen som mange i hans tid; det var ikke uvanlig at noen døde på denne måten. Det som satte alt i et annet lys, var at hans etterfølgere insisterte på at de hadde sett ham i live etter hans død. Deres møter med ham fikk dem til å tro at noe helt spesielt var skjedd, som hadde ringvirkninger og viktighet for hele verden. Men for å forstå dette er det viktig å huske at oppstandelse fra de døde ikke var en ny tanke. På høsten i mange deler av verden, deriblant Norge, dletter bladene av trærne, og plantene dør. De blir brune, mister livet og forblir slik gjennom vintersøvn, døde og livløse, inntil våren kommer, og de får nytt liv igjen. I naturen er det også slik at den må dø for så å spire til nytt liv igjen. Død, så oppstandelse og nytt liv. Slik er økosystemet: Matkjeden, årstidene, alt forteller den samme historien. Døden baner veien for livet. Frøet må legges i jorden før det kan oppstå til nytt liv.

Dersom vi tenker på hva vi har spist i dag, så er alt dødt, både korn, grønnsaker, kjøtt eller fisk, alt dødt, for å gi liv til deg og meg. Dette liv og død-mysteriet, denne mekanismen, denne prosessen er bygd inn i all substans i denne verden. Cellene i kroppen vår dør i en fart på millioner i sekundet, bare for å bli erstattet av nye i samme tempo. Huden vår skaller konstant av og blir erstattet av nye hudceller, slik at vi har ny hud ca. hver annen uke.

Vi hører historier om redningsmannskaper som risikerer eget liv for å redde andre. Noen av disse fortellingene handler også om at de som prøver å redde, mister livet i denne kampen. Vi berøres av disse historiene. For å gi livet sitt for andre, eller å gi andre livet i gave igjen, er sterkt, kraftfullt og rørende.

Derfor er det ikke et nytt konsept når Jesus sine etterfølgere snakker om at Jesus sin oppstandelse gir nytt liv til verden. De snakker faktisk om noe som alltid har vært sant, for det er slik verden er fungerer.

Korset er et religiøst ikon, men det er også et symbol på elementenes realitet, slik vi også erfarer hver gang vi setter mat på bordet og spiser av

den, eller tar imot Jesu legeme og blod i form av brød og vin. Død blir til liv.

Når dette er sagt, er Jesu oppstandelse noe nytt og noe annet enn naturens kretsløp. Den er starten på den nye tid og en nyskapelse. Den går fra knopp til blomst midt i vår tid, i Jesus. Graven er tom; den nye dag er her; den nye skapelse er her; alt er forandret; døden er blitt overvunnet; det gamle er borte, og det nye har begynt, og det gjelder alle mennesker og hele skapelsen.

Korset og oppstandelsen er også personlig. Denne kosmiske hendelsen har alt å gjøre med hvordan vi lever vår liv til daglig. Det er et mønster, en rytme, en øvelse, en realitet som er rotfestet i elementenes realitet i skapelsen, og er utvidet til å gjelde også vår sjel. Når vi sier ja til Gud, når vi åpner oss for Jesus sin livgivende handling på korset, starter vi en ny måte å leve på. Han er kilden, styrken, eksempel og forsikring på at dette mønster av død og gjenfødelse er veien inn til det eneste liv som faktisk holder og inspirerer.

Jesu snakker om død og gjenfødelse hele tiden, slik vi også finner det i vår fortelling om den lille jenten. Han kaller oss til å gi slipp og legge bak oss vårt gamle liv. Han snakker om det livet som skal komme fra hans egen død og løftet om at livet vil flyte til oss på forskjellig vis. Når vi lar vårt ego dø, vår stolthet, vårt behov for å ha rett, vår selvhevdelse, opprør og stahet på at vi alltid fortjener å få det på vår måte. Når vi holder fast med hvite knokler på våre synder og vår fiendtlighet, er vi som treet som ikke vil la bladene falle om høsten. Det kan aldri bli vår om vi forblir i høsten.

Mist livet, og du skal finne det, sier han. Det er slik verden er. Det er slik sjelen er. Vi vil alle ha nytt liv! Vi vil vite at det siste ordet ikke er sagt; vi vil at universet skal være på vår side; vi vil vite på langfredag at søndagen kommer. Derfor er korset et viktig symbol. Det er en påminnelse, et tegn, et ikon som lar oss kjenne på våre dypeste lengsler om å få være en del av den nye skapelse og den nye tid.

Vi vet at vi alle har en egen rolle i å bryte ned ting rundt oss, og at vi alle har gått forbi noen

som trengte vår hjelp, og at vi har såret til med våre aller nærmeste.

Gud handler, beslutsomt og på vegne av alle. Nytt liv betyr slutten på utnyttning, misbruk, å være glemte og dårlig behandlet. Gud setter en stopper for dette. Gud sier: "Nok er nok!"

I skapelsesfortellingen hører vi at Gud skaper kosmos av kaos, liv og lys ut av mørke og tomhet. Gud taler inni kaoset og skaper pulserende liv i all dets forskjellighet og kreativitet.

Så på et tidspunkt i tiden og historien taler Gud på nytt, og Ordet blir menneske ifølge Johannes-evangeliet. Det livgivende "Guds ord" ble kropp og blod i Jesus, den guddommelige livgivende energi som skapte hele universet. Ordet som gav liv til alt, fortsette å gi liv til alt og er blitt åpenbart i Jesus, han som tar hånden vår og hvisker håp i øret vårt. Stemmen som vi kan kjenne igjen fra vi ble skapt og formet i mors liv, kaller oss tilbake til livet, slik han gjør det når vi blir døpt, og når vi samles til nattverd og spiser livgivende brød og vin. Han holder hele universet i sine hender. Han er i tiden og utenfor tiden. Han er kropp og blod som viser oss evigheten. Det er et mysterium, noe som er gjemt i Gud, noe som har eksistert og vært til stede sammen med og i Gud før tiden, og mysteriet er en noen, Jesus Kristus, han som kan gjøre alle ting nye i alle menneskers liv.

DET NYE LIVET

Jeg tror mange mennesker synes at Jesu sin død og oppstandelse og hele liv og død-mysteriet er krevende å forholde seg til. Det er håpefullt, men også helt uten for vår erfaring ved første øyekast. Kan vi tro på det? Jeg ville derfor brukt nettopp litt tid på å rotfeste dette mysteriet i skapelsen og i våre erfaringer av å leve i denne verden – at denne tanken om oppstandelse og nytt liv ikke er så fjern, men noe vi faktisk lever med i livene våre til daglig. Død blir til liv! Dette grunnleggende prinsippet i skapelsen er det som kommer til oss også i Jesus, men på en ny og helt gjennomgripende måte. Dette er det som møter oss i sakramentene og blir gitt oss gjennom dem.

Gud kommer oss nær i Jesus som tar hånden vår når vi er fortvilet, redde, usikre, når tårene

renner, og blikket er sløret, når vi kjenner oss kraftløse, har mistet håpet, og i møtet med livets grense. Han tar hånden vår for å vise oss livets store under midt i tiden, dets kraft og verdi. Han ber oss om å stå opp og gå inn i det, med tro og uten frykt. Evigheten er lagt i våre hjerter!

La disse tre stikkordene forme preken denne søndagen.

1. Mysteriet.
2. Gud som tar hånden vår.
3. Frykt ikke, bare tro!

At håpet vårt ligger i tiden og i evigheten, at det kan erfares som omsorg lagt i skaperverket, og gjennom Jesus Kristus. At mysteriet er og blir et mysterium, stort, underfullt og kraftfullt. Men ikke tatt ut av enhver sammenheng, og at håpet ligger der for alle mennesker. Kjærligheten er sterkere enn døden! Jesu ord er fylt med ånd og er derfor levende. De transporterer hans liv til dem som lytter og hører stemmen hans.

HILDE BARSNES
SJØMANNSPREST
HILDE.BARSNES@GMAIL.COM

18. SUNDAG I TREEININGSTIDA

22. SEPTEMBER 2013

Preiketekst: Mark 1,40–45

Lesetekstar: Sal 38,10–16; 1 Joh 4,11–16

Liturgisk farge: Grøn

FØREBU DAGEN

For mange vil det vera konfirmantpresentasjon denne sundagen. Dette er ein god tekst å lesa med konfirmantar. Difor vil eg foreslå at du les teksten saman med dei når du har innskriving med konfirmantane. Du kan la konfirmantane lesa eller lesa sjølv og spørje dei kva dei tenker, før du seier noko. Ikkje forklar teksten, spør heller om det er noko dei ikkje forstår, eller noko som er uklart! Lytt til kva dei har oppfatta, og kva tankar forteljinga triggar hos dei! Ikkje korriger noko, berre lytt og still opne spørsmål som: Kva tenkjer du om vers 44? Din sjanse til å forklara kjem på sundag. Ved å lytta til konfirmantane oppnår du tre ting: Du veit kva (nokon av) tilhøyrarane tenkjer; du får idear du (kanskje) kan bruka; du skaper forventning hjå konfirmantane. I tillegg viser du deg som ein prest som tar konfirmantane på alvor og lyttar til dei, og det er vel ikkje så verst start på konfirmanttida.

OM TEKSTEN

Denne forteljinga om den spedalske finst hjå både Matteus og Lukas. Dialogen og det at Jesus rører den spedalske og forbyd han å seia noko, er likt. Men berre Markus har med at den ekspedalske er ulydig og fortel likevel.

V 40–42: Spedalsk er eit samleomgrep for fleire hudsjukdomar som gjer personar ureine. Dei måtte då leva isolert og skulle ikkje rørast; då kunne ein sjølv verta urein. Urein er ikkje eit hygienisk, men eit religiøst omgrep. Den som er

urein, kan ikkje stiga fram for Gud eller gå til templet. Mannen sine ord er ikkje eit uttrykk for tvil, men tru. Ei liknande haldning er hjå embetsmannen i Kapernaum i Matt 8,8. Jesus rører ved han før han gjer han frisk. Det er eit brot på samfunnet si haldning og på regelverket knytt til dei spedalske. Slik viser Jesus si medkjensle. Det å røra ved folk går att i mange underforteljingar som ein del av helbredinga. Men for ein som ikkje kunne bli rørt ved av andre menneske måtte dette vera ei særskild oppleving i seg sjølv. Orda "bli rein" er både læking av kroppen og å setta mennesket inn igjen i det religiøse og samfunnsmessige fellesskapet.

V 43–44: Det verkar underleg at Jesus er så streng. Det verkar som om medkjensla, Jesu tankar om den einskilde, nesten fekk han til å handla på tvers av det han hadde tenkt i forhold til folkemengda, og no må han ta det inn igjen. Fleire stader i Markus (1,25; 1,34; 3,2; 5:43, 7,24; 7,36; 8,26; 8,30; 9,9; 9,30) og dei andre synoptikarane seier Jesus at ein ikkje skal fortelja om under og utdrivingar. Dette vert kalla for "messiashemmeligheten" fordi han forbaud dei vonde åndene å fortelja at han er Messias, i fyrste del av si gjerning; jfr. Lukas 4,41. Dette kan tolkast som at han enno ikkje ville få Messias-tittelen knytt til seg, med dei politiske implikasjonar det kunne ha, og med dei forventningar folk ville leggja i det. Det kan òg tolkast som at han på det tidspunktet ville la ord og handling tala for seg sjølv i situasjonane der han er til stades, slik at ikkje folk skulle kjenna han berre gjennom eit rykte som ikkje kunne kontrollerast. Ut frå Mark 1,38: "Lat oss fara vidare til småbyane her omkring, så eg kan forkynna der òg. Det er difor eg er komen," får ein inntrykk av at Jesus heller ville forkynna evangeliet enn gjera under (Så stort er det å vera predikant!).

"Vera eit vitnemål for dei." Det kan tyda eit vitnemål om at det er skjedd ei helbreding som viser kven Jesus er, for dei som kjenner profetiane om Messias, eller det kan vera eit vitnemål om at Jesus er ein som held seg innanfor lova, ikkje ein som er komen for å bryta med Moses.

V 45: Sjølv om den spedalske ville, var det vanskeleg å følgja Jesu påbod. At ein sjukdom som var synleg på kroppen, og som sette den sjuke utanfor vanleg sosial kontakt, brått vart borte, kunne ikkje haldast hemmeleg. Alle ville sjå det på han, og alle ville oppdaga at den eks-spedalske menga seg med folk. Dessutan er det rimeleg at han var så glad at han ikkje kunne la vera å fortelja. For Jesus skapte det problem på linje med i 1,37–38: Han ville ikkje bli kjent som undergjerar, men ville forkynna.

TIL PREIKA

Eg tippar at konfirmantane vil kommentera underet, at Jesus snakkar strengt til mannen, undra seg på kvifor og at mannen fortel likevel, og eg vil foreslå ein tredelt disposisjon:

1. Underet – tenk om eg kunne få oppleva det! – og det har eg eller skal snart få – i dåpen
2. Hemmeligheten – tenk om eg kunne få vita den! – det skjer i konfirmanttida.
3. Den grensesprengande gleda – tenk om eg kunne bli så glad! – og det er møtet med Jesus som vil vera min venn i liv og død.

Innleiing: Start med ei gjenforteljing som repeterer ein del av det konfirmantane sa. Der som dei stilte eit spørsmål eller sa noko du vil ta opp, nemn det i innleiinga og sei dette skal eg koma tilbake til.

Underet: Den spedalske viser oss trua sin veg. Ryktet om Jesus førte til håp, så til tru. Difor prøvde han Jesus. Han hadde ei enkel bøn. Bøna beveger Jesus; han får inderleg medkjensle. Jesus svarar med omsorg og eit fellesskap den spedalske ikkje fekk lov å ha: Han rører ved den spedalske. Jesus viser omsorg, kjærleik. Så svarer Jesus på bøna med orda: "Bli rein!" og set han fri frå sjukdomen som bant han til eit liv i isolasjon, og set han inn i det religiøse fellesskapet der han igjen kan stiga fram for Gud. På same måte skjedde det/skjer det med konfirmantane i dåpen; dei vert sett inn i fellesskapet med Gud.

Hemmeligheten: Her får den eks-spedalske del i hemmeligheten. Jesus er streng; hemmeligheten må ikkje bli eit rykte ein sensasjon lausriven frå Jesus. Hemmeligheten får ein berre fullt ut del i der Jesus er.

Det er mange menneske som bygger livet sitt på rykte om ein hemmelighet – rykte om den perfekte slankekur eller treningsform, den perfekte livsvisdom som berre finst hos den og den spesielle guru eller livsfilosofi. Det finst ei slik bok som heiter "The Secret", om universets hemmelighetar som kan gjera deg lukkeleg og oppfylle alle dine ynskjer. Hemmeligheten heiter lova om tiltrekning, så dersom du tenker positivt, sender du ut ein positiv frekvens, og ifølge "The Secret" vil universet senda positive ting tilbake til deg på same frekvens, berre du tenker rett og positivt om det du vil ha. Og det er mange som vil ha; det er solgt 21 millionar bøker. Men det er nok ikkje 21 millionar rapportar om lukkelege menneske som har funne hemmeligheten til eit godt liv der; kanskje dei ikkje tenkte positivt nok? Og kva med dei som kjem ut for ulukker? Har dei tenkt feil? Nei, "The Secret" er nok ikkje hemmeligheten, så mange leitar framleis og googlar etter livets hemmelighet i håp om å oppdaga det som kan gje dei det gode livet. Korleis leitar konfirmantar etter hemmeligheten til det gode liv?

Jesus hadde ein hemmelighet som han ville gje vidare heil og intakt; difor var han streng og sa at den spedalske ikkje fekk lov å fortelja. I dag ville dei fleste lagt ut ein video på youtube eller posta det på facebook så ryktet kunne spreia seg. Den gongen måtte dei sjå etter sjølv, og mange gjorde det; folk sat ikkje med nasa i skjermen; dei sprang etter han.

Men Jesus held seg merkelig nok unna. Var han redd at dei skulle få feil inntrykk? Jesus ikkje kom med sensasjonar eller for å endra Moselova, men for å gje seg sjølv – ikkje for å pussa på overflata, men for å ta det vonde, det store hinderet, døden, fortapinga ved rota.

Presten skulle få vita det (Det synes eg som prest var fint gjort av Jesus), for han visste noko som dei andre kanskje ikkje visste, at dette var ein gamal visdom, ein profeti. Dette var det folk

innerst inne hadde venta på. Dette handla om meir enn ein sensasjon, men om den djupaste lengt i det å vera menneske, kontakt med skaparen, men meininga med livet. Jambør GT-teksten frå salme 38, 16: "Men det er deg, Herre, eg ventar på. Du vil svara meg, Herre, min Gud."

Jesus ville ikkje at det skulle vera eit rykte om sensasjonar, men ville at hemmeligheten skulle bli openberra i møte med han. Dette er og hemmeligheten i konfirmanttida, du finn han i Joh 3,16 som konfirmantane skal læra. Eventuelt kan du bruka epistelteksten, men ikkje vent med å fortelja om hemmeligheten til neste gong, halvparten av kyrkjelyden kjem kanskje tilbake før konfirmasjonen.

Den grensesprengande glede: Men det var ein som ikkje var i tvil om hemmeligheten, han kunne ikkje la vera å fortelja om det. Eg er sikker på at han var yr av glede og ville fortelja til alle. Ja, han kunne eigentleg ikkje noko anna. Han var jo kvitt ein synleg sjukdom; han såg heilt ny ut. Det er klart folk spurde kva som var hendt, og det er klart han måtte fortelja.

Finst det lokale eksempel du kan bruka, kanskje frå ungdomsarbeidet? Sjølv om dei er velkjende, er det ikkje sikkert konfirmantane har høyrte dei.

Det er mange salmar som fangar opp denne forvandlinga i møtet med Jesus, t.d. NoS 529: "Om alle mine lemmer var fylt av bare sang" – det var jo nettopp det som skjedde, lemmene hans, armer og bein, kroppen hans var fylt av glede, han hadde blitt eit nytt menneske. Eller S97 63: "Jeg har en venn som har gitt sitt liv" – siste vers: "... all min dødsangst er nå forbi, den er byttet med glede."

TORE SKJÆVELAND
KYRKJEFAGSJEF, BJØRGVIN BISPEDØME
TOS@KYRKJA.NO

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTINGER

BORG BISPEDØMME

Borg bispedømmeråd har i møte 13.06. 2013 foretatt følgende tilsetninger:

Frode Granerud som kapellan i Søndre Follo prosti med tjenestested Vestby, Sånar, Garder og Hvitsten sokn.

Runo Lilleaasen som sokneprest i Østre

Borgesyssel prosti med tjenestested Rødnes, Klund og Rømskog sokn.

Svein Filtvedt Elgvin som sokneprest i Øvre Romerike prosti med tjenestested Holter og Bjørke sokn.

Karianne Hjørnevik Nes som kommunikasjonsrådgiver og saksbehandler for biskop og bispedømmeråd ved Borg bispedømmekontor.

Vi har mottatt bekreftelse på at de tar imot stillingene.

luther

Nina Karin Monsen

SORG OG LIDENSKAP

Filosofiske refleksjoner

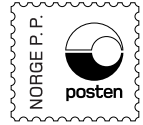
349,-

Sorg og lidenskap er en annerledes sorgbok. Forfatteren byr modig på seg selv på godt og ondt og avslører både sin svakhet og styrke i møte med sin høyst personlige sorg.

Midt i sorgen makter hun å reflektere over de store spørsmålene som er knyttet til liv og død og forpliktende samliv mellom mennesker på en måte som skaper gjenkjennelse, utfordrer til ettertanke og innbyr til kritisk dialog. Boken er båret av en intens tro – ikke bare på livet – men på Gud og det gode, og den er skrevet med sterk og ekte lidenskap.

www.lutherforlag.no

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), stipendiat Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669 Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>